

T.C
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EĞİTİM FAKÜLTESİNDEKİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ
ELEŞTİREL DÜŞÜNME EĞİLİMLERİ İLE ÖĞRETMENLİK
MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ

Tuba GÖKAY

Danışman: Doç. Dr. Faruk KARDAŞ

MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI

ERZİNCAN
2020

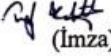
Her Hakkı Saklıdır

Bilimsel Etiğe Uygunluk Sayfası

“Eğitim Fakóltesindeki Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimleri İle Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi” isimli “Yüksek Lisans” Tezim tarafımda intihal tespit programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı, referans gösterdiğimi beyan ederim.

28/12/2020

(İmza)

Tuba GÖKAY

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

EĞİTİM FAKÜLTESİNDEKİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ELEŞTİREL DÜŞÜNME EĞİLİMLERİ İLE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ

Tuba GÖKAY

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Üyesi Faruk KARDAŞ

Bu araştırmada öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi ve aralarındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmada betimsel araştırma yöntemi ve ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak; Sarıgöz (2014) tarafından geliştirilen “Eleştirel Düşünme Becerileri Anketi ” ve Üstüner (2006) tarafından hazırlanan “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmaya 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında Doğu Anadolu Bölgesinde bir devlet Üniversitesi Eğitim Fakültesinin son sınıfında öğrenim gören öğretmen adayları katılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerin cinsiyet ve anne eğitim düzeyi değişkenleri açısından anlamlı fark bulunamazken; öğrenim görülen bölüm ile baba eğitim düzeyleri açısından anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. Öğretmen adaylarının Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile cinsiyet değişkenleri açısından aralarında anlamlı farklılık bulunamazken; bölüm değişkenine göre farklılık bulunmuştur. Ayrıca, öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

2020, 89 sayfa

Anahtar Kelimeler: Eğilim, Eleştirel Düşünme, Öğretmenlik, Meslek, Tutum.

ABSTRACT

Master Thesis

DETERMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN THE CRITICAL THINKING TRENDS OF PRE-SERVICE TEACHERS IN THE FACULTY OF EDUCATION AND THEIR ATTITUDE TOWARDS TEACHING PROFESSION

Tuba GÖKAY

Erzincan Binali Yıldırım University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Mathematics and Science Education

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Faruk KARDAŞ

In this study, it was aimed to examine pre-service teacher' critical thinking dispositions and their attitudes towards the teaching profession in terms of different variables and to determine the relationship between them. A descriptive research method and a relational survey method were used in this study. "Critical Thinking Skills Questionnaire" developed by Sarıgöz (2014) and "Attitude Scale towards Teaching Profession" prepared by Üstüner (2006) were used as data collection instruments. Pre-service teachers studying in the last year of a state university's education faculty in the Eastern Anatolia Region participated in the study in the 2018-2019 academic year. Findings showed that there was not any significant difference in terms of pre-service teachers' critical thinking dispositions in terms of gender and maternal education level variables. A significant difference was found in terms of the education level of the department and the father's education level. While there was not any significant difference between pre-service teachers' attitudes towards the teaching profession and gender variables, there was a difference according to the department variable. In addition, it was determined that the relationship between pre-service teachers' critical thinking dispositions and their attitudes towards the teaching profession was at a low level.

2020, 89 pages

Keywords: Tendency, Critical Thinking, Teaching, Profession, Attitude.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde birden fazla değerli kişilerin yardımı, desteği ve katkısı olmuştur. Çalışmamın bütün kademelerinde yardımını eksik etmeyen ve verdiği özgüvenle motive edip beni yüreklendiren, beni en iyi şekilde yönlendiren saygı değer Danışmanım Doç. Dr. Faruk KARDAŞ Hocama sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunuyorum.

Araştırmamın tüm aşamalarında bana hep destek veren, güler yüzlülüğünü esirgemeyen, bana güven veren, görüşlerini paylaşan, yoğun iş temposunda olsa da bana vakit ayırıp ilgilenen sevgili dostum, arkadaşım Edanur KARAKAŞ' a samimi duygularıyla ayrıca teşekkür ederim.

Bana maddi- manevi destekte bulunan hayatımın her aşamasında yanımda duran, beni bu günlere getiren, ne kadar teşekkür etsem de haklarını ödeyemeyeceğim Canım aileme çok teşekkür ederim. Tez aşaması boyunca manevi desteklerini hiç eksik etmeyen tüm dostlarıma, hocalarıma ve Eşimin ailesine teşekkürü borç bilirim.

Son olarak, tez çalışmam süresince desteğini, yardımını esirgemeyen, her zaman yanımda olan, sevgisiyle bana güç veren, en zor günlerde varlığıyla beni yüreklendiren, yorulduğumda bana omuz veren Canım Hayat Arkadaşım Yunus Emre GÖKAY' a sonsuz sevgilerimi ve teşekkürlerimi sunarım.

Tuba GÖKAY

Aralık, 2020

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vi
SİMGELER ve KISALTMALAR	vii
1.GİRİŞ	1
2.KAYNAK ÖZETLERİ	7
2.1.Eleştirel Düşünme İle İlgili Yapılan Araştırmalar	7
2.1.Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum İle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	12
3.KURAMSAL TEMELLER.....	21
3.1.Düşünme Nedir?	21
3.2.Düşünme Becerileri Nelerdir?.....	22
3.3.Eleştirel Düşünme	24
3.4.Eleştirel Düşünen Bireylerin Özellikleri	28
3.5.Eleştirel Düşünme Ne Değildir?.....	31
3.6.Eleştirel Düşünmenin Gelişimini Engelleyen Faktörler.....	33
3.7.Öğretmenlik Mesleği	36
3.8.Öğretmenlik Mesleğinde Bulunması Gereken Özellikler	38
3.9.Tutumlar	43
4.MATERYAL ve YÖNTEM.....	44
4.1.Araştırma Modeli	44
4.2.Örnekleme	44
4.3.Veriler Toplama Araçları.....	46
4.3.1.Eleştirel düşünme anketi	46
4.3.2.Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği	47
4.4.Verilerin Toplanması.....	48
4.5.Verilerin Analizi.....	48
5.BULGULAR	53
5.1.Birinci Alt Probleme Ait Bulgular	53
5.2.İkinci Alt Probleme Ait Bulgular	56

5.3.Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular	59
6.SONUÇ ve TARTIŞMA	60
7.ÖNERİLER	72
KAYNAKLAR	73
EKLER.....	84
Ek-1. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği	85
Ek-2. Eleştirel Düşünme Becerileri Anketi.....	87
Ek-3. Akademik Yayınlar.....	89
ÖZGEÇMİŞ	90

TABLolar LİSTESİ

Sayfa

Tablo 4.1. Örnekleme İlişkin Frekans ve Yüzelik Dağılımlar	45
Tablo 4.2.Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğine Ait Kolmogorov- Simirnov Testi Sonuçları	48
Tablo 4.3. Eleştirel Düşünme Eğilimi Anketine Ait Kolmogorov- Simirnor Testi Sonuçları	49
Tablo 4.4. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğine İlişkin Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosisi (Basıklık) Normal Dağılım Analizi	50
Tablo 4.5. Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeğine İlişkin Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosisi (Basıklık) Normal Dağılım Analizi	51
Tablo 4. 6. Ölçekler Arasındaki Korelasyon İlişkilerinin Kriterleri	52
Tablo 5.1.Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Eleştirel Düşünme Eğilimlerine İlişkin Bağımsız Örneklem t- Testi Sonuçları	53
Tablo 5.2.Öğretmen Adaylarının Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Eleştirel Düşünme Eğilimlerine İlişkin ANOVA Tanımlayıcı Tablosu.....	54
Tablo 5.3. Öğretmen Adaylarının Anne Eğitim Durumlarına Göre Eleştirel Düşünme Eğilimlerine İlişkin ANOVA Tanımlayıcı Tablosu	55
Tablo 5.4. Öğretmen Adaylarının Baba Eğitim Durumlarına Göre Eleştirel Düşünme Eğilimlerine İlişkin ANOVA Tanımlayıcı Tablosu	56

SİMGELER ve KISALTMALAR

Simgeler

\bar{x}	Ortalama
%	Yüzde
α	Güvenirlilik Katsayısı
R	Korelasyon Katsayısı
Ss	Standart Sapma
N	Kişi Sayısı
T	t değeri
P	Anlamlı Farklılık Düzeyi

Kısaltmalar

BESYÖ	Beden Eğitimi ve Spor Yönetimi Öğretmenliği
BKE	Beck Kaygı Envanteri
BÖTE	Bilgisayar Öğretimi ve Teknoloji Eğitimi
CCTDI	Caloformia Critical Thinking Disposition Inventory
EDEA	Eleştirel Düşünme Eğilim Anketi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
ÖMYT	Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum
PDR	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik
SPSS	Statistical Package Fort The Social Science
TDK	Türk Dil Kurumu

1. GİRİŞ

Eğitim, insanoğlunun doğumundan başlayıp ölümüne kadar ömrünün her alanını etkileyen, şekillendiren ve hayat çizgisini belirleyen bir süreç bütünüdür (Yılmaz, 2010).

Eğitim, hem dünyada hem de Türkiye’de ülkelerin ve vatandaşlarının ekonomik, sosyal ve kültürel olarak kalkınması için çok önemli bir yere sahiptir. Dünyanın her yerinde genel olarak eğitimin amacı aynıdır. Eğitimin amacı, vatanını seven, ağdaş, içinde yaşadığı toplumun kurallarını, örf ve adetlerini bilen, devletine katkı sağlayan, üretici, vatandaşlık görevini yerine getiren ve devletine olan sorumluluklarının farkına varan bireyler yetiştirmektir. Eğitim sayesinde insanlar düşünebilmekte, düşündüklerini baskı altına olmadan özgürce ifade edebilmektedir (Kurnaz,2007).

Eğitim, insanoğlunun yıllardır geliştirmeye çalıştığı bir sistemdir. İnsanlara eğitim verilerek çağın gereksinimi karşılayacak düzeyde bireyler yetiştirmek için eğitim sisteminde sürekli değişiklikler yapılmaktadır. Günümüzde teknoloji arttıa iyi yetişmiş, kalifiye insan gücüne olan ihtiyaç artmış ve bu ihtiyaç sorunu gün geçtikçe daha da karmaşık hale gelmiştir. Bu sorunun üzülmesi için eğitim sisteminin en etkili ve kaliteli şekilde düzenlenip uygulanması gerekmektedir. Bunun için de alanında uzmanlaşmış, mesleki yeterlilikleri olan ve problemlere zm odaklı yaklaşan öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır. Öğretmenler toplumda çok önemli bir yere sahiplerdir. Öğretmenler, okullarda eğitimci görevini iyi şekilde sırtlanmakta ve ğrencilerinin kaderini değiştirebilecek kişi olma sorumluluğunu almaktan çekinmemektedirler. Bu yüzden ülkemizde de dünya genelinde de ğretmen yetiştirme ile ilgili sürekli çalışmalar yapılmaktadır. Ülkemizde eğitim sistemi yıllar içinde değişmekte, ğretmen yetiştirme konusunda sürekli deneme çalışmaları yapılmakta fakat tam olarak istenilen boyuta ulaşılamamaktadır. Eğitim sisteminde karşılaşılan sorunlara zmler üretilmemektedir. Sorunlar onarılmak yerine yeniden bir sistem oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu da sürekli değişen sistemde yetiştirilen farklı yapıda öğretmenlerin yetiştirilmesine neden olmaktadır. Gelişmiş ülkelerin eğitim sistemine bakıldığında, sağlam temele yerleştirilmiş uygulanabilir zgn planlar ve politikalar oluşturulmuş, taviz verilmeden süreklilik arz edilen uygulamalarla bu sorun üzüldükleri görülmüştür (Gr, 2010).

Günümüzde hızla değişen ve gelişen teknolojiye uyum sağlayan bireyler yetiştirilebilmesi için eğitimin de değişip yenilenmesi zorunlu kılınmıştır. Teknoloji çağında, nitelikli, donanımlı, üst düzey düşünebilen, değişen dünyaya uyum sağlayabilen, bilgiyi yapılandıran ve günlük hayatında kullanabilen bireylere duyulan ihtiyaç artmaktadır. Böyle bireylerin yetiştirilmesi de eğitim sistemine verilen değerle gerçekleşebilir. Hızla değişen dünyada sürekli yeni bilgiler üretilmekte ve bu bilgileri öğrencilere doğrudan vermek güçleşmektedir. Bu yüzden bilgiyi ezberletip öğrenciye direkt vermek yerine öğrencilere nasıl düşünmesi gerektiğini öğretmek gerekmektedir (Bodur,2010). İçinde bulunduğumuz teknoloji çağında düşünmek, insanların yaşaması için bir gereklilik haline gelmiştir. Bilgi çağında gün geçtikçe yeni bilgiler, yeni fikirler ve yeni icatlar üretilmektedir. Bu sebepten dolayı her nesil kendinden önceki nesillere göre daha donanımlı bir eğitim alması gerekmektedir (Gülveren,2007). Her gün yeni bilgiler üretilmekte ve eğitim aracılığı ile bu bilgiler öğrencilere verilmekte zorluklar yaşanmaktadır. Öğrencilere verilen bilgilerin daha verimli ve etkili şekilde kullanılmaları, günlük hayatına transfer edebilmeleri için öğrencilere üst düzey düşünme becerileri verilmesi gerekmektedir (Rucks,2001; Weinerman, 1997; Akt. Güzel-Kuyucu, 2019).Günümüz bilgi çağında, bilgi sahibi olmak, üretken olmak ve bilgiyi kullanmak için bireylerden düşünmeleri istenmektedir. Aybek (2006), içinde yaşadığımız teknoloji çağında eğitimin amaçladığı iyi yetişmiş ve sorumluluk sahibi olan vatandaşlarda olması gereken en önemli özelliklerden birinin eleştirel düşünme becerileri olduğunu düşünmektedir. Eleştirel düşünebilen, yeni fikirlere açık ve üretken olan vatandaşların yetiştirilmesi için öncelikli olarak bu niteliklere sahip öğretmenlerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Demokratik anlayışın hakim olduğu, çağdaş eğitim anlayışına göre derslerin işlendiği, öğrencilerin korkmadan düşüncelerini özgürce ifade edebildiği sınıf ortamını sağlandığında, bilgiyi sorgulayan, araştıran ve düşünebilen öğrenciler yetiştirilmektedir. Bu sınıf ortamının oluşmasını sağlayan en önemli faktör de öğretmenlerdir. Her şeyden önce öğretmenin kendi mesleğine karşı tutumu da çok önemlidir. Öğretmenlerin mesleğine yönelik tutumları, onların ders anlatım şekline, sınıf ortamına, öğrenci ile iletişimine, görevini tam olarak yerine getirmesine ve öğrenme- öğretme sürecine etki etmektedir. Bu da öğrencilerin eleştirel düşünebilmelerine, kişilik özelliklerine, derse katılımına, öğretmen-öğrenci ilişkisine ve öğrenmenin gerçekleşmesine etki etmektedir (Semerci ve Semerci, 2004).

Kendi alanında mesleki bilgi ve beceri yönünden iyi yetişmiş öğretmenlerin daha özgüvenli oldukları, daha özverili çalıştıkları ve mesleğine yönelik yapıcı davrandıkları, mesleğini severek yaptıkları düşünülürse, yeni nesil öğretmen adaylarının daha iyi yetiştirilmesi için mesleki donanıma yani yeteri düzeyde mesleki bilgi, beceri ve tutuma sahip olması çok önemlidir. Fakat devamlı değişiklik gösteren kendini yenileyen küresel dünyada öğretmenlik mesleği ne kadar önemli olsa da, öğretmen adaylarının mesleki hayatındaki gelecek endişesi, atanma korkusu ve mesleğine bakış açısı eğitim sistemimizde her zaman büyük bir sorun olmuştur. Bundan dolayı öğretmen adaylarının mesleğine ilişkin tutumları, endişeleri ve korkuları tespit edilirse ve gerekli düzeltmeler, tedbirler alınırsa öğretmen adaylarının tutumların verimini, başarısını ve tutumunu olumlu olarak etkileyecektir (Ayarıcı ve Kesim, 2007).

Küreselleşen bu dünyada gelişen ve sürekli yenilenen bilginin öğrenilmesi ve öğretilmesi için eleştirel düşünebilen bireyler yetiştirilmeye çalışılmaktadır. Bu da eğitimle yani eleştirel düşünme becerisine sahip öğretmen adayları ile mümkün olmaktadır. Öncelikle öğretmen adaylarının kendini yenilemesi ve mesleğine karşı olumlu tutuma sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle öğretmen adaylarının, eleştirel düşünme eğilimlerinin öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarıyla ilişkisinin belirlenmesi literatüre katkı sağlayacağı düşünülerek bu çalışma yapılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi ve aralarındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Problemi

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından arasında anlamlı farklılık var mıdır?

Ve öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile öğretmenlik mesleğine karşı tutumları arasında ilişki var mıdır? Sorularına cevap aranmıştır.

Alt Problemler

- 1) Öğretmen adaylarının cinsiyet, öğrenim görülen bölüm, anne ve baba eğitim durumu değişkenleri açısından eleştirel düşünme eğilimleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- 2) Öğretmen adaylarının cinsiyet ve öğrenim görülen bölüm değişkenleri açısından öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- 3) Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı ilişki var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Öğretmen adaylarının üst düzey düşüncelerden biri olan eleştirel düşünme becerisine sahip olması öğretmenin bilgiyi daha iyi anlaması ve öğrencilere daha iyi bir şekilde aktarmasına yardımcı olmaktadır. Sürekli değişim halinde olan Dünya da teknoloji ilerlemekte ve yeni bilgiler üretilmektedir. Değişen ve ilerleyen dünyaya koşullarına göre öğrenci yetiştirmek de öğretmenlere düşmektedir. Önce öğretmenin kendini yenilemesi gerekmekte ve bu değişimlere kendini hazırlayıp yetiştirmesi şarttır. Fakat öğretmen ne kadar da kendini iyi yetiştirmiş olsa da mesleğine karşı tutumları çok önemlidir. Mesleğini severek yapan, olumlu tutuma sahip olan öğretmenlerin daha kaliteli ve verimli eğitim verecekleri düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

- 1) 2018-2019 eğitim ve öğretim yılı ile sınırlıdır.
- 2) Bir devlet Üniversitesinin Eğitim Fakültesi son sınıf düzeyinde okuyan 565 öğretmen adayı ile sınırlıdır.
- 3) Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerini ölçmek amacıyla Eleştirel Düşünme Ölçeği Sarıgöz (2014) ve mesleki tutumlarını ölçmek amacıyla

kullanılan Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Üstüner (2006) ölçeklerinden elde edilen veriler ile sınırlıdır.

Araştırmanın Savıtları

Bu araştırmada;

- 1) Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının uygulanan ölçeklere samimi, objektif ve gerçekçi yanıtlar verdikleri kabul edilmiştir.
- 2) Araştırmada kullanılan Eleştirel düşünme ölçeği ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği yeterli verileri sağladığı kabul edilmiştir.
- 3) Araştırmaya katılan öğretmen adaylarını, 4. Sınıf oldukları için eleştirel düşünme becerisi ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları hakkında yeterli bilgilere ve yeterliliğe sahip oldukları kabul edilmiştir.

Tanımlar

Düşünme: Düşünme, insanların yaşantılarıyla, duyu organlarıyla ve olayları ya da durumları izleme yoluyla elde ettikleri bilgileri anlamlandırması, tanımlaması, parçalara ayırıp analiz etmesi, analiz sonrasında değerlendirmesi ve bu bilgileri başka yerlere transfer edebilmesi için yaptıkları ruhsal bir süreçtir (Saban, 2005).

Eleştirel Düşünme: Cüceloğlu (1994)'na göre eleştirel düşünme, bireyin kendi düşüncelerinin farkında olması, başkalarının düşünceleri de göz önünde bulundurması, öğrendiği şeyleri pratikte uygulayarak çevresinde olup biten olayları anlamaya çalışması gibi etkili, hareketli ve örgütlenmiş zihinsel düşünce akışıdır.

Eleştirel Düşünme Eğilimi: Bir kişinin bilincini ve zihnini kullanarak eleştirel düşünebilmesi için gerekli olan arzudur (Zhang, 2003; Akt. Işık,2019).

Öğretmen Adayı: Saraç (2002)' a göre, öğretmenlik programına öğrenimine devam eden, mesleki branşını yapacağı öğretim alanı ve düzeyinde, okullarda öğretmenlik uygulaması yapan ve pedagojik formasyon eğitimi alan yükseköğretim kurumuna mensup öğrencilerdir.

Öğretmenlik Mesleği: Yeni kuşakların geleceğini şekillendiren, yol gösteren öğretmenliğin asıl amacı, vatanına ve milletine karşı sorumluluk alabilen iyi birer vatandaş yetiştirme sanatı kabul edildiği için çok önemli ve kıymetli bir meslektir (Tekişik, 1986, akt. Nakip, 2015).

Tutum: Bireyin çevresinde meydana gelen olay, durum, kişi, obje veya nesnelere ve düşünelere karşı göstermiş oldukları tepkilerdir. Tutumlar, bilişsel, duyuşsal ve davranış boyutlardaki özelliklerinin tümünü etkilemekle birlikte bir durum, olay veya düşünceye karşı tetikte olma halidir (Sandıkçı, 2011).

Meslek: İnsanlığın faydası için hizmet veren, bir şeyler üreten ve geçimini sağlamak için para karşılığı yapılan, eğitime, bilgiye ve beceriye dayalı olan, toplum belirlediği çerçeve içerisinde kuralları olan iş ya da etkinliklerin tamamına denir (Kuzgun, 2000)

2. KAYNAK ÖZETLERİ

2.1. Eleştirel Düşünme İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Küçük (2007), eleştirel düşünme eğilimi ile duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkiyi dördüncü sınıfta eğitim alan 374 öğretmen adayı ile incelemiştir. Araştırma verilerinin analizine göre, öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimi ölçeğinin açık fikirlilik, meraklılık ve analitiklik alt boyutlarında genel olarak “ katılıyorum” ; doğruyu arama, sistematiklik ve kendine güven alt boyutlarında “ kısmen katılıyorum” şeklinde eğilime sahip oldukları belirtilmiştir. Araştırmacıya göre, öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerilerine yeterli düzeyde sahip olamadıklarını; bunun nedeninin de iyi düzeyde sınıf teknikleri ve öğrenme stratejisi içermeyen ortamlarda eğitim almalarından kaynaklandığının düşünülmektedir. Cinsiyetin öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerine “açık fikirlilik” alt boyutu hariç etkisinin olmadığı saptanmıştır. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölüm ile eleştirel düşünme eğilimleri arasında “meraklılık” ve “kendine güven” alt boyutları hariç anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. Yine başka bir sonuca göre eleştirel düşünme eğilimi ile anne eğitim düzeyi arasında “analitiklik” alt boyutu hariç anlamlı fark bulunmazken; baba eğitim düzeyine göre eleştirel düşünme eğilimi ölçeğinin alt boyutlarının tümünde anlamlı fark bulunamamıştır.

Özer (2007) doktora tezi çalışmasında, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünün 2. sınıfında öğrenim gören gündüz programına kayıtlı deney grubu(35 kişi), gece programına kayıtlı kontrol grubunun (35 kişi) çeşitli değişkenlere göre eleştirel düşüncelerini incelemiştir. Elde edilen bulgular sonucunda, deney grubunun eleştirel düşünme eğilimi ölçeği ön test ve son test puanlarının ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir fark bulunmuştur. Diğer bir sonuca göre, deney ve kontrol grubunun eleştirel düşünme eğilimi ölçeği son test puanları arasında anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır.

Güven ve Kürüm (2008), “*Öğretmen Adaylarının Öğrenme Stilleri İle Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki İlişki*” isimli çalışmasında öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin düzeyini araştırmıştır. Araştırmada California Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeğinden toplamında alınan puanlara göre öğretmen adaylarının

bir bütün olarak Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Eldeleklioğlu ve Özkılıç (2008) yaptığı araştırmada Uludağ Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümünde 19-22 yaş arasında öğrenim gören toplam 40 öğretmen adayının eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek için eğitim programı hazırlanmıştır. Kökdemir (2003) tarafından Türkçeye çevrili yapılan California Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği (CCTDI) öğrencilerin eleştirel düşünme eğitiminin etkililiğini sınamak için kullanılmış ve puanlar eşitlenerek deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Deney grubunda (20) bulunan öğretmen adaylarına ilk iki hafta eleştirel düşünme ve karar verme ile ilgili kuramsal açıklamalar yapılmıştır. Diğer haftalarda programda yer alan etkinlikler yaptırılarak öğrencilerin problem çözme ve karar verme durumları ile karşılaştırarak eleştirel düşünme becerilerinin geliştirmeye çalışmışlardır. Araştırma 10 hafta boyunca 90 dakika süre ile deney grubuna uygulandıktan sonra ölçekten alınan puanların ortalamasında anlamlı düzeyde artış olduğu ve kontrol grubunun ortalama puanlarında anlamlı bir artış olmadığı test edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara dayanarak, etkinliklere dayalı eleştirel düşünme becerileri eğitim programı uygulanan deney grubunun, eğitim verilmeyen kontrol grubunun son test puanlarına göre eleştirel düşünme eğilimlerinin anlamlı düzeyde arttığı gözlenmiştir. İki haftanın sonunda yapılan izleme ölçümünde de iki grup arasındaki farkın değişmediği gözlenmiştir. Araştırma sonucuna göre ayrı ders olarak işlenen eleştirel düşünme becerileri etkinlikleri öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin anlamlı ölçüde artmasına neden olmuştur.

Saçlı ve Demirhan (2008), Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının eleştirel düşünme düzeylerini bazı değişkenlere göre ölçmeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 8 tane üniversitenin beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünün 1., 2., 3. ve 4.sınıflarında öğrenim gören toplam 530 öğretmen adayı katılmıştır. Elde edilen Veriler sonucunda Eleştirel düşünme ölçeğinin puan ortalamasının 55,85 olduğu ve öğretmen adaylarının orta düzeyde eleştirel düşünme düzeyine sahip oldukları gözlenmiştir. Sınıf düzeyi değişkenine göre öğretmen adaylarının eleştirel düşünme düzeyleri arasından anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark birinci sınıf düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarının aleyhine sonuçlanmıştır.

Cinsiyet değişkenine göre öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamazken, kız ve erkek öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerilerinin orta düzeyde olduğu belirtilmiştir.

Cantürk vd. (2009), “Probleme Dayalı Öğrenmenin Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi” konulu çalışmasında, özel bir okulda 7. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerin matematik dersinde eleştirel düşünme becerilerini ölçmek için araştırmacı tarafından geliştirilen “Açılar ve Çokgenler Ünitesiyle İlgili Eleştirel Düşünme Becerileri Ölçme Aracı” öğrencilere uygulanmıştır. Yapılan araştırmada deneysel yöntem kullanılarak öğrenciler deney grubu (24) ve kontrol grubu(22) olarak ayrılmıştır. Uygulanan deneysel yöntemlerden deney grubuna “Probleme Dayalı Öğrenme”, kontrol grubuna da “Geleneksel Öğretim Yöntemi” uygulanarak öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri üzerine etkisi incelenmiştir. Elde edilen veriler sonucunda probleme dayalı öğrenme yöntemi öğrencilerin matematik dersinde eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede geleneksel öğrenme yöntemine göre daha etkili olduğu tespit edilmiştir.

Korkmaz (2009-a), eğitim fakültelerinin öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilim ve düzeylerine etkisinin olup olmadığını araştırmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesinde sosyal bilgiler, fen bilgisi, sınıf öğretmenliği ve Türkçe öğretmenliği bölümlerinin tüm sınıf düzeylerinde öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre; eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilim ve düzeyleri genel olarak orta düzeyde olduğu belirtilmiştir. Araştırmacı, Eğitim fakültesinde verilen eğitimin öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilim ve düzeylerine yeterince katkı sağlamadığını belirtmiştir. Bunun nedenini, öğretmen adaylarının eğitim sistemi içerisinde genelde pasif olmasından, derslerin çok fazla teoride kalmasından, değerlendirme aşamasında genellikle çoktan seçmeli soruların sorulmasından, analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey düşünme becerileri ile ilgili etkinliklerin az kullanılmasından kaynaklandığını düşünmektedir. Başka bir sonuca göre, cinsiyet ve öğrenim görülen bölüm değişkenleri ile eleştirel düşünme eğilim ve düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır.

Alper (2010), Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören birinci ve dördüncü sınıfta okuyan öğretmen adaylarının Eleştirel Düşünmeye yönelik Eğilimlerini ölçmeyi amaçlamıştır. Veri toplama aracı olarak CCTDI-T Türkçe versiyonu kullanılmış ve toplam da 308 öğretmen adayına uygulamıştır. Ölçek 6 tane alt boyuttan oluşmaktadır (Analitiklik, Açık Fikirlilik, Meraklılık, Kendine Güven, Doğruyu Arama ve Olgunluk). Verilerin sonucunda bölüm değişkenine göre Eleştirel Düşünme Eğiliminin 6 alt boyutlara göre önemli bir etkileşim olmadığı bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının eğilim puanları “doğruyu arama” hariç 40 puanın üzerinde bulunmuştur. Buna göre Ölçeğin ortalama puanının 40 ile 50 arasında olması nedeniyle Eleştirel düşünme eğilimlerinin çok zayıf olmadığını fakat çok güçlü bir eğilime sahip de olmadığı anlamına gelmektedir. Diğer sonuçlara göre tüm bölümlerin “doğruyu arama” konusunda karışık bir eğilime (düşük eğilime) sahip olduğu görülmektedir. Başka bir sonuca göre“ analitiklik, açık fikirlilik, meraklılık, kendine güven ve olgunluk” konularında eğilimlerinin ortalamanın üzerinde olduğu belirtilmiştir.

Ekinci ve Aybek (2010), Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerini bazı bağımsız değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmaya farklı bölümlerde eğitim gören toplam 671 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; öğretmen adaylarının cinsiyet ve öğrenim görülen eğitim programı değişkenleri ile eleştirel düşünme eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır. Öğretmen adaylarının bölüm ile eleştirel düşünme eğilimi arasında farkın olmamasını fakülteye alınan öğrencilerin birbirine yakın puanlar alması ve seviyelerinin birbirine yakın olmasından ya da öğretmen adaylarının aşağı yukarı aynı eleştirel düşünme eğilimine sahip olduğu düşünülmektedir. Diğer sonuca göre, öğretmen adaylarının anne ve baba eğitim düzeyleri ile eleştirel düşünme eğilimi arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Araştırmacı, bunun sonucunu anne ve babaların eğitim sisteminde yeterli düzeyde eleştirel düşünme eğitimi almamalarından ya da ezber eğitimi almalarından kaynaklandığını düşünmektedir.

Sarıgöz (2014), “Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Becerileri Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmada Hakkari Üniversitesi Eğitim Fakültesinde bağlı Bilgisayar ve Öğretim Teknolojisi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği,

Almanca Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarının Eleştirel Düşünme Becerileri hakkındaki bilgi, tutum ve düşüncelerini bazı değişkenlere (sınıf düzeyi, cinsiyet ve öğrenim türü) göre belirlemeye çalışmıştır. Öğretmen adaylarını Eleştirel Düşünme Becerilerini Araştırmada “Genel Tarama Modeli” kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak literatürde ki ölçekler taranmış, Facione (1990) tarafından geliştirilmiş ve Kökdemir (2003) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan “ California Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği (CCTDI) temel alınarak araştırmacı tarafından yeni bir “Eleştirel Düşünme Anketi” oluşturulmuş ve kullanılmıştır. Yeni oluşturulan anket için önce alan taraması yapılmış sonra Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğrencilere açık uçlu sorular sorulmuştur. Verilen cevaplar neticesinde 35 maddeden oluşan ön çalışma oluşturulmuş ve gerekli çalışmalardan sonra 13 madde ölçekten çıkarılmıştır. Geriye kalan 22 maddelik ölçek alanında uzman dört öğretim üyesi tarafından incelenerek son halini almıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının cinsiyete bağlı olarak Eleştirel Düşünme Becerileri bakımından anlamlı farklılık bulunamamıştır. Sınıf düzeyine göre, 1. ve 2. Sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının Eleştirel düşünme becerileri arasında da anlamlı fark bulunamamıştır. Eleştirel Düşünme Becerisinin bölüm türü değişkenine göre Türkçe Öğretmenliği, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği ve Almanca Öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin lehine anlamlı fark bulunmuştur. İngilizce Öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerde anlamlı farklılık bulunmamasının nedeni bu bölümde okuyan öğrencilerin geneli İngilizce yoğunluklu derslerin okutulduğu liselerden mezun olduğu ve alanında belli bir alt yapıyla üniversiteye başladıkları tespit edilmiştir. Bu nedenle eleştirel düşünme becerilerinin temel özelliklerinden *kendine güven* ilkesini hayatlarına uyguladıkları ve diğer becerilere gerek duymadıklarını belirtmişlerdir.

Can ve Kaymakçı (2015) ‘ Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimi’ isimli araştırmasında akademisyenlerden öğrencilere rol model olmaları gerektiğini, öğrencilerin özgüvenli, başarılı ve sorgulayan bireyler olarak yetişmeleri gerektiğini savunmuştur. Araştırmada Fen Bilgisi ve Sınıf Öğretmenliği bölümü 1. ve 4. Sınıflarda öğrenim gören toplam 421 öğretmen adayları ile çalışma yapılmıştır. Öğretmen adaylarının Eleştirel düşünme eğilimlerini belirlemek ve program türü, sınıf düzeyi, cinsiyet, öğrenim türü, mezun olunan lise türü ve anne/baba eğitim düzeyi

değişkenlerine göre farklılaşma olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğretmen adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Alt boyutlara göre öğretmen adaylarının öğretim türü, program türü, mezun olunan lise ve anne/baba eğitim düzeyi değişkenlerinin eleştirel düşünme eğilimine etki etmediği belirlenmiştir. Meraklılık, doğruyu arama, kendine güven ve sistematiklik alt boyutlarının sınıf değişkenine göre, 4.sınıfın 1. Sınıftan daha yüksek düzeyde eleştirel düşünme eğilimine sahip olduğu bulunmuştur. Analitik ve meraklılık alt boyutlarında cinsiyete göre, kız öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri erkelere göre daha yüksek düzeye sahip olduğu tespit edilmiştir.

2.1. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Hoşgörür vd. (2002), Kırıkkale Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışmada, öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun eğitim süreci içinde (4. Sınıfa doğru) öğretmenlik mesleğine karşı daha olumlu tutum geliştirdikleri sonucuna varılmıştır.

Kaplan ve İpek (2002), Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Matematik bölümünün 1. ve 4. sınıfta eğitim gören toplam 154 öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre:

- Eğitim Fakültesi matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının, Fen-Edebiyat Fakültesi matematik öğretmenliği bölümündeki öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları daha yüksek çıkmıştır.
- Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Matematik öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında sınıf değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu ve bu farklılaşmanın 4. sınıflar lehine olduğu tespit edilmiştir.
- Öğretmen adaylarını öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Kaya (2004), yaptığı çalışmasında Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını farklı değişkenlere göre belirlemeyi amaçlanmıştır. Araştırmada, tüm sınıf düzeyinde öğrenim gören toplam 616 öğretmen adayından veriler toplanmıştır. Verilerin sonuçlarına bakılarak, sınıf düzeylerine göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu arasında anlamlı fark bulunurken, cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark bulunamamıştır.

Aslan ve Akyol (2006) yaptığı çalışmasında, Okul Öncesi Öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleki benlik saygılarının çeşitli değişkenlere göre anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemeyi amaçlanmıştır. Araştırma verilerinin sonuçlarına göre, sınıf düzeyinin (3.ve 4.) öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları bakımından anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Bozdoğan vd. (2007), öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını farklı değişkenler açısından araştırmıştır. Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 181 öğretmen adaylarına (91 kız, 90 erkek) Aşkar ve Erden (1987) tarafından geliştirilen Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği uygulanarak veriler elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanları ile cinsiyet değişkeni arasında ilişki incelenmiş ve kız öğrenciler lehine anlamlı fark bulunmuştur. Araştırmada öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumların öğrencilerin mezun olunan lise türüne, ikamet ettikleri yerlere ve öğrenim gördükleri bölümlere göre anlamlı fark bulunamamıştır. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlar arasında anlamlı fark bulunmuştur. Öğretmen adaylarından mesleği kendi isteği ile tercih edenlerin, boşta kalmamak için bu mesleği tercih edenlerden öğretmenlik mesleğine karşı daha fazla olumlu tutum içinde oldukları görülmüştür.

Çetinkaya (2007), Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 4. sınıf öğretmen adaylarının sahip olması gereken yeterliliklere ne seviyede sahip oldukları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları araştırılmıştır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkeni arasında anlamlı fark bulunmuştur. Kız öğrencilerin tutum puanları,

erkek öğrencilerin tutum puanlarından daha yüksek çıktığı için kız öğrencilerin mesleğe karşı daha çok olumlu tutumlara sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Anne ve babanın eğitim durumları öğretmen adaylarının mesleki tutumlarını etkilemediği tespit edilmiştir.

Çapri ve Çelikkaleli (2008), Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Teknik Eğitim Fakültesinde öğrenim gören son sınıf öğretmen adayları ve mezun olabilmek düzeyinde olan toplam 250 öğretmen adaylarının Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet, fakülte ve program değişkenlerine göre farklılaşma olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine tutumları “cinsiyet” değişkenine göre kızlar lehine anlamlı fark bulunmuştur. Bunun nedeni olarak Türk toplumunun sosyal ve kültürel değerlerine göre kız çocuklarının bu mesleğe daha uygun olduğu ve öğretmen olması yönünde fikir aşılamlarından kaynaklı olarak olumlu tutumların daha yüksek olduğu düşünülmektedir. “Fakülte ve Program(Branş)” değişkenlerinin öğretmen adaylarının mesleki tutumlarına etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır.

Pehlivan-Baykara (2008), Sınıf Öğretmen Adaylarının Sosyo-Kültürel Özellikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarını farklı değişkenler açısından belirtmeyi amaçlamıştır. Araştırmaya, Hacettepe Üniversitesi İlköğretim sınıf öğretmenliği bölümü 1., 2., 3. ve 4. Sınıflarında öğrenim gören toplam 592 öğretmen adayları katılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Öğretmen adaylarını cinsiyet değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanı ortalamaları kızlar lehine anlamlı fark bulurken, mesleği tercih etme sıralarına göre anlamlı fark bulunmamıştır. Öğretmen adaylarının tutum puanları ortalamalarına göre anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı fark bulunmazken, baba eğitim durumlarına göre fark bulunmuştur. Bu fark ise, babaları okur-yazar alan adayların diğerlerine oranla daha az olumlu tutma sahip olduğu yönündedir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanı ortalamaları sınıf düzeyi değişkenine göre farklı değildir.

Doğan ve Çoban (2009), “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” isimli çalışmasında, farklı bölümlerde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik

mesleğine yönelik tutumları ve kaygı düzeylerinin belirlenmesi, tutum ve kaygı arasındaki ilişkinin incelenmesi ve tutum ve kaygı düzeylerini etkileyen değişkenlerin saptanması amaçlanmıştır. Gazi Üniversitesi Meslek Eğitim Fakültesi ve Başkent Üniversitesinde öğrenim gören toplam 321 son sınıf öğrencilerine Çetin (2006) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği (ÖMTÖ)” ve “ Beck Kaygı Envanteri (BKE) ” uygulanmıştır. Araştırmada, Eğitim Fakültesindeki son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olduğu saptanmıştır. Cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin öğretmenliğe karşı mesleki tutumu erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğu sonucuna varılmıştır. Meleğini seven, mezun oldukları bölümleri seven ve yakınlarına öneririm diyen öğrencilerin daha olumlu bir tutuma sahip oldukları saptanan diğer bulgudur. İş bulma konusunda iyimser olan öğrencilerin karamsar olan öğrencilere göre daha olumlu tutuma sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Diğer yandan, anne- baba eğitim düzeyi ve ÖSYM’ deki tercih sırasına göre mesleki tutum ve kaygı arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Bulut (2009), Dicle ve Fırat Üniversitelerinde Fen Bilgisi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını çeşitli değişkenler açısından değerlendirmeye çalışmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği toplam 411 öğretmen adayına uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları “ üniversite” ve “ cinsiyet” değişkenine göre anlamlı fark göstermemiştir. Diğer sonuca göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları öğrenim gördüğü ana bilim dalına göre anlamlı bir şekilde fark bulunmuştur. Sosyal ve Fen Bilgisi öğretmen adaylarından, sosyal bilgilere bölümünde öğrenim gören öğretmen adayları Fen Bilgisi bölümüne göre öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu tutum sergilediği belirtilmiştir. Araştırmanın diğer sonucuna göre, öğretmen adaylarını öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Üstüner vd. (2009) araştırmasında, öğretmen adaylarının mesleğini içsel nedenlerden dolayı seçenlerin mesleki tutumları ile dışsal nedenlerden dolayı seçen öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur. Elde edilen bulgulara göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik

tutumları ile cinsiyet, okumakta olan bölüm değişkenleri arasında anlamlı farklılık gözlenmiştir.

Özder vd. (2010), 2008-2009 eğitim-öğretim yılı Atatürk Öğretmen Akademisinde öğrenim gören sınıf öğretmenliği ve okulöncesi öğretmenliği programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile akademik başarılarının çeşitli değişkenler açısından farklılıkları incelenmiştir. Öğretmen adaylarının akademik başarıları puanları Atatürk Öğretmen Akademisi Öğrenci İşlerinden elde edilmiştir. Öğretmen adaylarının Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları Erkuş vd. (200) tarafından geliştirilen “Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, öğretmen adaylarını öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları yüksek düzeyde bulunmuştur. Ancak, Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları ile akademik başarı puanları arasında düşük bir ilişki bulunmuştur. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları “cinsiyet” ve “sınıf” değişkenleri açısından bir fark bulunamazken, “program” değişkenine göre okulöncesi öğretmenliği grubu lehine sonuçlanmıştır. Diğer bir sonuca göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni “öğretmen olma isteği” olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği tutum puanları “iş garantisi ve çalışma koşulları” ve “ailemin isteği” nedenlerinden dolayı öğretmenliği seçenlerin puanlarından daha yüksek çıkmıştır.

Aksoy (2010), Tokat Gaziosmanpaşa Eğitim Fakültesinde öğrenim gören son sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını bulmayı amaçlamıştır. Öğretmen adaylarına Üstüner (2006) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, sınıf öğretmenliği, sosyal bilgiler öğretmenliği ve resim öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları yüksek düzeyde çıkarken, psikolojik danışma ve rehberlik ile bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarını öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ise orta düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Bir başka sonuca göre, kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları erkek öğrencilerin tutumlarına göre, okuduğu bölümü kendi isteyerek seçenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, okuduğu bölümü istemeyerek seçenlerin tutumlarına göre, mezun olunca öğretmenlik yapmak isteyenlerin tutumları,

mezun olunca öğretmenlik yapmak istemeyenlerin tutumlarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Mezun olunan lise türü ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Pektaş ve Kamer (2011), Fen Bilgisi Öğretmenleri üzerinde yaptığı çalışmada, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre öğretmenlik mesleğine yönelik pozitif tutum sergiledikleri saptanmıştır.

Demirtaş vd. (2011), İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Lisans programında öğrenim göre öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarının ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Öğretmen adaylarına Çapa vd. (2005) tarafından Türkçeye uyarlanmış “Öğretmen Öz-yeterlik Ölçeği” ve Üstüner (2006) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik tutum Ölçeği” uygulanmıştır. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören bütün lisans bölümlerinden (PDR hariç) veriler toplanmıştır. Araştırmaya toplam 380 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırma bulguları sonucunda; öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılarının cinsiyet ve öğrenim görülen program değişkenine göre anlamlı bir fark bulunurken, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların ise araştırma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşma bulunamamıştır. Bir başka sonuca göre, öğretmen adaylarının öz-yeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında pozitif yönde fakat düşük düzeyde korelasyon olduğu saptanmıştır.

Uğurlu ve Polat(2011), Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre, öğretmen adaylarının mesleğine ilişkin tutum puanları orta ve yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Cinsiyet değişkeni yönünden anlamlı fark bulunmuştur ve kız öğrencilerin mesleğe daha yatkın olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin sınıf değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında 1. ve 2. Sınıf arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Aydın ve Sağlam (2012), Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören son sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını farklı

değişkenlere göre ölçmeyi amaçlayan betimsel nitelikte tarama modeli kullanmıştır. Araştırmada 245 (132 kız, 113 erkek) öğretmen adayından veriler toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının mesleki tutumları ile cinsiyet değişkeni arasında kız öğretmen adayları lehine anlamlı farklılık bulunurken, öğrenim görülen bölüm değişkenine göre anlamlı farklılık bulunamamıştır. Diğer bir sonuca göre öğretmen adaylarının mesleki tutumları ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu fark, anne eğitim düzeyi ilköğretim olan öğretmen adayları lehine sonuçlanmıştır. Araştırmacı bunun nedenini, ilköğretim mezunu annelerin okul yaşantılarının az olmasından dolayı okul özlemi yaşadıkları için çocukları üzerinde olumlu tutuma neden olabileceği şeklinde yorumlamıştır. Baba eğitim düzeyi değişkeni ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında anlamlı farklılık bulunamamasına rağmen, ilköğretim mezunu babalara sahip öğretmen adaylarının tutum puan ortalamaları daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

Kahyalı vd. (2013), Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf, fen bilgisi, matematik, BÖTE ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 3. Ve 4. Sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, ilköğretim öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının düşük düzeyde olduğu ve cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacı, Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının düşük olma nedenini; mesleğini tanımadan tercih ettikleri ya da mesleğine karşı isteksiz oldukları şeklinde yorumlamıştır. Matematik, sınıf ve BÖTE öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleki tutumları sosyal ve fen bilimleri bölümündeki öğretmen adaylarına oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Ceyhan (2014) yüksek lisans tezi çalışmasında, sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve yeterlilikleri çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Doğu Anadolu Bölgesindeki Üniversitelerin Eğitim Fakültelerinde Sınıf Öğretmenliği bölümünün 1., 2., 3. ve 4. sınıflarında öğrenim gören 471 öğrenci gönüllü şekilde araştırmaya katılmıştır. Araştırmaya gönüllü katılan sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu

cinsiyet değişkenine göre kızlar lehine anlamlı farklılaşmanın bulunduğu tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları anne eğitim seviyesi değişkenine göre, annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin tutumu, annesi okuma yazma bilmeyenlerden anlamlı şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermemektedir. Diğer sonuca göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları orta seviyenin üzerinde çıkmıştır.

Engin ve Koç (2014), Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını farklı değişkenler açısından incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya Fen Bilgisi Öğretmenliği (n:39), Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (n:72), Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (n:60), Türkçe Öğretmenliği (n:34), Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (n:52), Okul Öncesi Öğretmenliği (n:67) ve Sınıf Öğretmenliği (n:49) bölümlerinin son sınıfında öğrenim gören toplam 373 öğretmen adayı katılmıştır. Üstüner (2006) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” öğretmen adaylarına uygulanmıştır. Toplanan verilere göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu ve yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmacı, öğretmen adaylarının mesleğine yönelik tutumlarının yüksek olmasını ileride mesleğinde başarılı olacaklarına yorumlamıştır. Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, öğrenim görülen programlara göre farklılaşmalar görülürken, cinsiyet, mezun olunan lise türü ve ailenin gelir durumu değişkenlerine göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Akdağ (2014), Sosyal Bilgiler Öğretmenleri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada, cinsiyet değişkeninin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları kızlar lehine daha yüksek çıkmıştır. Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları sınıf düzeyi ve anne-babanın eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır.

Bozca (2015) yüksek lisans tezi çalışmasında, Çanakkale Gelibolu Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan 300 öğretmenin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve iş doyumlarının çeşitli

değişkenler arasındaki ilişkisi incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, kadın öğretmenlerin mesleğine yönelik tutumları erkek öğretmenlere göre daha olumlu düzeyde bulunmuştur. Öğretmenlerin mesleki tutumları branş değişkenine göre, sınıf öğretmenlerinin mesleki tutumları branş öğretmenlerine göre daha olumlu olduğu sonucuna varılmıştır. Başka bir sonuca göre lisede görev alan öğretmenlerin mesleki tutumları diğer kademede görev alan öğretmenlere göre daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin tutum düzeyleri arasında anlamlı fark bulunamazken, genel mesleki tutum düzeylerinin olumlu olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak öğretmenlerin, mesleki tutumları ile iş doyumları arasında orta düzeyde güçlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

İşçi (2019), “Öğretmen Adaylarının Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki” adlı çalışmasında, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesinde eğitim gören toplam 280 öğretmen adayının duygusal zekâ düzeyi ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Verilerden elde edilen sonuçlara göre, öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeyi ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında pozitif ve anlamlı bir düzeyde ilişki bulunmuştur. Bir başka sonuca göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre kız öğretmen adayları lehine anlamlı düzeyde bir fark bulunmuştur. Fakat bölüm, bölümü tercih etme sırası, mezun oldukları lise türü, sınıf düzeyi, anne ve babanın mesleği ile eğitim durumu, aileden birinin ve anne-babanın öğretmen olma değişkenlerine göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum arasında anlamlı bir fark oluşmadığı saptanmıştır.

3. KURAMSAL TEMELLER

3.1. Düşünme Nedir?

Düşünme yeteneği insanoğluna verilen çok önemli bir davranış olduğu, hayatımızda vazgeçilmez bir yerinin olduğu ve insanları diğer canlılardan ayırdığı tartışılmaz bir gerçektir(Dil, 2001). Bu özelliği sayesinde insanlar çevresinde olup biteni araştırmakta, merak etmekte, incelemekte ve sorgulamaktadır.

Doğada düşünme yetisi sadece insanlara verilmiştir. Düşünmek insanı insan yapan ve insanları diğer canlı varlıklardan ayıran en önemli yetenektir. Dünyanın varoluşundan bu zamana kadar düşünme insanların en önemli ve en güçlü silahı olmuştur. İnsanlar daha rahat bir hayat sürmeleri için düşünmek zorundadır. Bir canlı için yaşamsal faaliyet ve olaylar ne kadar önemli ise düşünme de insanlar için o kadar önemlidir. Düşünme, insanların karşısına çıkan problem durumunu önceden kestirebilmelerine olanak sağlamakta, bu durumla başa çıkmak için yapılması gerekenler hakkında bilgi verir. Düşünme kavramını temeli Eflatun ve Aristo dönemine kadar dayanmakta ve düşünme kavramı pek çok araştırmacının konusu olmakla birlikte ortak bir tanımlanamamıştır (Kazancı, 1989).

Literatürde düşünme ile ilgili birçok tanımlar yapılmaktadır.

TDK (2005) düşünmeyi; “ Bir sonuca varmak amacıyla bilgileri incelemek, karşılaştırmak ve aradaki ilgilerden yararlanarak düşünce üretmek, zihinsel yetiler oluşturmak, muhakeme etmek” şeklinde tanımlanmıştır.

Glaser (1941)’e göre düşünme, “kişinin deneyimleri dâhilindeki problemlere yaklaşırken, sorgulama ve akıl yürütme metotlarını kullanmadaki tutumu” şeklinde tanımlamıştır (akt. Alp, 2019).

VonAster’in (1945) tanımına göre düşünmek; “ birleştirmek, parçalamak ve mukayese etmektir. Birleştirmede objeleri bir birlik veya bir bütün halinde toplarım; parçalamakla da bir objeyi parçalarına ayırmış olurum; mukayesede ise iki veya daha ziyade obje arasında mevcut olan bir nispeti (eşitlik, benzerlik) öğrenirim.”

Düşünme, durumlar, olaylar ve olgular arasında ilişki kurmak ve bu ilişkilerden yola çıkarak sonuçlar üretme işlemidir (Yıldırım, 2002).

Yapılan tanımlardan yola çıkarak düşünme, kişide var olan durumu irdelemek, daha sonra bu durumlar arasında ilişki olup olmadığını belirlemek ve bunlardan anlamlı bir sonuca çıkarma yeteneğidir (Gülveren,2007).

Düşünme, kişinin duyu organlarıyla, gözlem yoluyla ve deneyimleriyle edindikleri bilgileri anlayıp zihinlerine kaydederek, analiz edip başka olay ya da durumlara transfer edebilmeleri için gerekli zihinsel aktivitelere denir (Saban, 2005).

Düşünme, kişide var olan bilgileri kullanarak başka bir şeye ulaşım mevcut bilgilerin üstüne çıkmadır. Mevcut bilgilerin kullanılabilirliğini fark edip başka durumlara transfer etmedir. Yani düşünme mantıksal olgulardır (Yıldırım, 1988).

Kazancı (1989)'ya göre düşünme ; “kişiyi hem iç hem dış dünyasında rahatsız eden, kişiyi fiziksel veya ruhen rahatsız edip dengesini bozan bir durum, olay ya da olgunun düzeltilmesi için başvurulmuş istenilen olarak yapılan zihinsel davranış örüntüsüdür.

Cüceloğlu (2001)'na göre düşünme, “ içinde bulunan durumu anlayabilmek amacıyla yapılan aktif, amaca yönelik organize zihinsel süreç” şeklinde tanımlanmaktadır.

3.2. Düşünme Becerileri Nelerdir?

Beceri, bireyin bir işi yapabilecek yetenekte olması, o işi başarabilmesi ve yaptığı işi amacına uygun şekilde sonuçlandırabilme yeteneğidir (TDK, 2002).

Bloom (1979), düşünme becerilerini aşağıdaki şekilde sınıflandırmıştır:

Soruşturma

- Konu ile ilgili planlama yapma araştırma
- Konu ile ilgili problem durumunu belirleme
- Problem ile ilgili tahminde bulunma

- Problem durumu ile ilgili soru sorma
- Elde edilen sonuçları test etme

Yaratıcı olma

- Yeni fikirler, düşünceler oluşturma
- Yeni durumları ve yeniliğin çıkardığı sonuçlar üzerine araştırma yapma
- Problem ile ilgili hipotezler kurma
- Düşünme yetisini kullanma

Bilgiyi İşleme

- Problem ile ilgili bilgilerin toplanması
- Bilgilerin düzenlenmesi
- Bilgilerin sınıflama yapılması
- Bilgiler hakkında karşılaştırma yapmak
- Bilgileri sıralamak
- Kategoriler arasındaki ilişkinin analiz edilmesi

Değerlendirme

- Kıstasların (ölçüt) geliştirilmesi
- Problem durumu hakkında yapılan olumlu veya olumsuz düşüncelere güvenmek
- Problem durumunun değerlerini muhakeme etmek
- Problem durumu hakkındaki bilgilerin değerlendirilmesi

İspatlama aşaması

- Dili etkili kullanmak
- Düşünceleri yargılamak
- Fikirleri açıklamak
- Nedenlerini ve sorunun özünü bulup muhakeme etmek ve karara bağlamak (Akt. Küçük, 2007).

Son dönemlerde yapılan çalışmaların sonuçlarına göre araştırmacılar, öğrencilerin öğrenmelerinde bireysel farklılıkların olduğunu, farklı fikir ve düşünce yapısına sahip olduklarından farklı şekilde öğrendikleri sonucuna ulaşmışlardır (Tümkiye, 2011).

Özden (2000) düşünme becerilerini “ problem çözme, bilimsel düşünme, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme ve yaratıcı problemler çözme becerileri şeklinde kategorize etmiştir, Düşünme becerileri hakkında yapılan tanımlardan yola çıkacak olursak bazı hususlarda ortak özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler genellikle ise “problem çözme ve karar verme” maddelerinden oluşmaktadır. Bu iki süreci atlattıktan sonra bu maddelere ilave olarak problem durumu hakkında bir çözüm önerisinde bulunma ya da yeni bir ürün sentez etme becerisi gelmektedir (akt. Seferoğlu ve Akbıyık, 2006). Bundan dolayı çağın gerekli kıldığı bilgi düzeyinde öğrenciler yetiştirilebilmesi için öğrencilere eleştirel düşünme ve üst düzey düşünme becerisi verilmelidir.

3.3. Eleştirel Düşünme

Sürekli gelişim ve değişim halinde olan dünyada, eğitim alanında da bazı değişikliklerin olmasını zorunlu kılmıştır. İlerleyen ve değişen eğitim sisteminde öğrenciler, bilgiyi nasıl kullanacağı ve bilgiyi nasıl işlemesi gerektiği konusunda üst düzey düşünmemektedir (Dutoğlu ve Tuncel, 2008). Bu durumun değiştirilmesi için en önemli görev eğitim sistemine düşmektedir. Bu yüzden günümüz eğitim sisteminde, düşünen, eleştiren, bilgiyi sorgulayan, araştıran ve kendine güvenen öğrenciler yetiştirilmeye çalışılmaktadır. Öğrencilerin üst düzey düşünme becerileri kazanmaları için eğitim programları hazırlanmaktadır (Seferoğlu ve Akbıyık, 2006).

Son zamanlarda eğitim alanında eleştirel düşünme hakkında çok sayıda araştırmalar yapılmaktadır. Literatür taraması yapıldığında eleştirel düşünmenin birden fazla tanımı yapılmaktadır.

Eleştirel düşünme, kendiliğinden oluşan rastgele bir düşünme değildir; ortaya çıkan bir problemin temel ögesine kadar inen, problemi farklı bakış açılarıyla ele alan, problemin nedenlerini anlamaya çalışan, probleme çözümler üretmeye çalışan, beceri ve ustalık gerektiren düşünme şeklidir (İpşiroğlu, 2002).

Cüceloğlu (1994) eleştirel düşünme, bireyin kendi düşüncelerinin farkında olması, başkalarının düşünceleri de göz önünde bulundurması, öğrendiği şeyleri pratikte uygulayarak çevresinde olup biten olayları anlamaya çalışması gibi etkili, hareketli ve örgütlenmiş zihinsel düşünce akışıdır.

Eleştirel düşünme, kişinin ne yapması veya bir şeyi nasıl yapması gerektiğine, neyin doğru neyin yanlış olduğuna karar vermesi için çözüm odaklı, etkin, mantıklı yargıda bulunmak ve bu yargıları açıklamaktır (Amerikan Psikoloji Derneği, 1990).

Gibson (1995)'na göre, düşünme insanların hayatını devam ettirebilmesi için nefes alması gibi doğal bir durum olduğu fakat iyi düşünmenin kendi kendine oluşmadığını ve iyi düşünmek için eğitimin şart olduğunu savunmuştur.

Eleştirel düşünme, bir yargı, olay, durum ya da düşünceye şüpheli bakma, analitik düşünme, dikkatli bir şekilde sentezleyip değerlendirme, mantık çerçevesinde açıklama ve başka fikirlerin baskısında kalmayarak bağımsız düşünme biçimidir (Özden, 1999).

Munzur (1999), eleştirel düşünmenin ne olduğunu aşağıda maddeler halinde kısaca özetlemiştir.

- Sorun çözme ve sorgulayıcı araştırmacılığın bir sürecidir.
- Önceki bilgi ve deneyimlerle yeni düşünceleri birleştirme yoluyla, durumun bireysel olarak fark edilmesi sorumluluğunu taşımazdır.
- Verilen tipik bir sorunun getirdiklerinin farkına varma ve çözüme götürecekt çeşitli karar seçeneklerini değerlendirmedir.

- Yargının doğruluğundan geçici olarak şüphe etmedir.
- Neye inanacağına ya da karar vermeye odaklanmış, mantıklı ve dikkatli düşünmedir.
- Mantıksal-tümdengelimci yöntemdir.
- Bağlamsal ya da konu bağlantılı bir beceridir.
- İmgelerle eleştirinin bir tek düşünce şeklinde birleştirilmesidir.
- Üstü kapalı olarak anlatılanları sorgulamaktır.
- Satır aralarını okumaktır.
- Tarafli ve önyargılı tutum geliştirmemektir.
- Yaratıcı düşüncenin olabileceğini, verimini tartışmaktır.
- Seçenekleri düşünmeye ve incelemeye gayret göstermektir.
- Iraksak düşünmektir.
- Dili tüm olanakları ile kullanmaktır.
- Akılcı bireşimler yapmaktır.
- Bilgi birikiminden, bilgiler arasında hatlar kurarak yararlanmaktır.
- Hızlı açık, meraklı, araştırmacı bir birey yaratmaktır.
- “Şey” leri farklı bakış açılarından görmektir.

Eleştirel düşünme, zihinsel etkinlikler içeren bilgi becerilerinden oluşan çok yönlü bir süreçtir(Can ve Kaymakçı, 2015). Eleştirel düşünme becerisine sahip bireyler, yeniliklere açık, başkalarının fikirlerine saygı duyan, bir problemin nedenini araştıran, sorgulayan, başkasının fikirlerini veya görüşlerini dikkate alan, kendi düşüncelerini kanıtlayan kişilerdir(Doğanay, 2000: Akt. Can ve Kaymakçı, 2015).

Munzur (1999), eleştirel düşünme eğitiminin neden gerekli olduğu konusunda ve “Eleştirel Düşünme eğitimi öğrencilere neler kazandırır?” sorusu ile ilgili kendi deneyimleri ve gerekli literatür taramasına göre şu bilgileri vermiştir:

- Eleştirel düşünme, öğrencilerin gruplar arası iletişim kurarak derslerine daha aktif katılmalarını, derse karşı daha ilgili olmalarını ve bilgilerini, fikirlerini paylaşmasını sağlar.
- Öğrencilerin kendi hür iradelerini kullanarak kimsenin baskısı veya etkisi altında olmadan düşünmelerini öğretir.
- Başkalarından bağımsız şekilde karar vermelerini sağlar.
- Eleştirel düşünme, öğrencilerin demokrasi anlayışının gelişmesini sağlar.
- Öğrencilerin kendisini ve dış dünyasını, çevresini, çevresindeki diğer kişileri tanımasını sağlar ve aralarındaki ilişkileri düzenlemesine yardım eder.
- Öğrencilerin edindikleri bilgilerin kalıcı ve anlamlı olmalarını sağlar.
- Öğrencilerin kendisine ve çevresine yönelik duyarlı, sorumlu ve bilinçli bireyler olmasına katkıda bulunur.
- Eleştirel düşünme eğitimi sayesinde öğrencilerin hayatının daha kaliteli yaşamasına katkıda bulunur.
- Eleştirel düşünme, öğrencilere saygı ve sevgi çerçevesinde tartışmalarını öğretir. Öğrencilerin saldırgan davranışlarının azalmasına yardımcı olur.
- Öğrencilerin sosyal hayatında davranışlarını ve ilişkilerini düzenler.
- Öğrencilerin başkaları tarafından takdir görmesine ve başkaları tarafından beğenilme duygusunu yaşamalarına katkıda bulunur.
- Eleştirel düşünme, öğrencilerin kendilerine olan güven duygusunun artmasını sağlar. Bu sayede öğrencilerin derse karşı ilgisinin artmasına katkı sağlar.

- Öğrencilerin derse ve öğrenmeye karşı güdülerini artırır.
- Eleştirel düşünme, öğrencilerde bilgiyi araştırma, merak etme ve ilgi duyma gibi dürtülerin oluşmasını sağlar.
- Eleştirel düşünme, bir bilgiyi anlamak için istekli olma, bilgiyi kendi zihninde değerlendirme ve çözüm yolları üretmektir(Munzur, 1999) .

Boostrom (1992), öğrencilere sadece formal eğitim veren kurumlarda düşünme etkinliği yaptırılmadığını, bireylerin günlük hayatında eleştirel düşünmeyi kullandıklarını ve eleştirel düşünmenin bir problem durumuna karşı çözüm yolları bulma işi olduğunu belirtmiştir. Öğrencilere eleştirel düşünebilmeleri için eğitim verildiğinde yaşam tarzlarının olumlu yönde artış görülebilir. Eleştirel düşünme sayesinde öğrenciler, karşılarına çıkan problemlere çözümler üreterek hayat standartlarını arttırmakta ve bundan dolayı kendine güvenen daha kaygısız ve daha neşeli şekilde hayatları idame ettirebilirler (Akt. Aybek, 2006).

3.4. Eleştirel Düşünen Bireylerin Özellikleri

Eleştirel düşünebilen bireyler yeni bilgiler edinmek için araştırır, önüne çıkan engellere gerçekçi çözüm yolları bulur, başkalarının düşüncelerine saygılı davranır, bir konu hakkında tek bir noktadan bakmayıp çok boyutlu düşünür, bilgiyi olduğu gibi almaz nedenlerine inerek gerçekçi bir temele dayandırır ve düşüncelerini etkili bir şekilde paylaşabilir (Schreglmann 2016, Yağcı 2008).

Literatür taraması yapıldığında eleştirel düşünen bireylerin sahip olması gereken özellikler aşağıda maddeler halinde verilmiştir;

Beyer (1991), etkili ve eleştirel düşünebilen bireylerde bulunması gereken özellikleri aşağıdaki şekilde belirtmiştir.

- Bir problemi veya iddiayı açık ve anlaşılır bir şekilde ifade edebilme
- Başkalarından net, açık bir dil becerisi kullanmasını isteme
- Bir problem karşısında düşünerek hareket etme

- Elde edilen bilgilere göre çalışmalarını kontrol etme
- Yeni bir fikir, düşünce oluşturmada istekli olma ve çaba harcama
- Ortaya atılan iddiaları savunan nedenleri ve belgeleri araştırmak ve başkalarına sunmak
- Gerektiği kadar kanıt bulmayana dek öne sürülen iddialardan kuşku duyma ve şüpheci bakma
- İddialar ile ilgili elde edilen ön bilgileri doğru kullanmak (Akt. Akınoğlu, 2003).

Amerikan Felsefecilere göre Eleřtirel dűőünebilen bireylerin sahip olduğu özellikler vardır bunlar; eleştirel dűőünebilen bireyler fikirlere açık olmalı, sürekli yeni bilgiler araştırmalı ve neden aramalı, yeni fikirlere karşı ön yargılı olmamalı, bir konu hakkında yargıda bulunduğunda bu yargısında dürüst olmalıdır (Facione ve Facione, 1996; Aybek, 2006).

Aydın'a göre (1999; akt. Kaloç,2005); eleřtirel dűőünen bireyler řu özelliklere sahip olması gerekmektedir:

- Bir konu hakkında birden fazla değişken arasında mantık çerçevesinde bağlantı kurma ve mantıklı olmayanları eleme
- Yeni üretilen bilgilerin geçerlilik ve güvenilirliğini ispatlama
- Sorun hakkında esnek ve yaratıcı dűőünme,
- Bir sorun karřısında çok boyutlu dűőünme
- Konuya bir bütün olarak bakma
- Bir sorunda bulunan değişkenler arasında mantıklı, anlamlı ve tutarlı ilişkiler kurma
- Bu sorunla ilgili deney (test) ve gözlem yapma

- Test edilen denencenin sonuçlarına göre, kronolojik olarak önce sorunu sınırlandırma, sorunun açıklama ve sorunu raporlaştırma gibi özelliklere sahip olmaları gerekmektedir.

Bu becerilere sahip olan bireyler, karşılarına çıkan her türlü problem veya engelin üstesinden gelebilmek için çözümler üretir, olay ya da durumların altında yatan gerçekleri, nedenleri araştırır, sorgular ve bilgi edinmek için çaba gösterirler (Özdemir, 2005).

Ennis (2011)'e göre eleştirel düşünen bireylerin özellikleri:

- Açık fikirlidir ve alternatiflere önem verir.
- Bilgi sahibi olmayı ister.
- Kaynakların güvenilirliğini değerlendirir.
- Nedenleri, varsayımları ve sonuçları ortaya çıkarır.
- Uygun açıklayıcı sorular sorar.
- Bir yargının niteliğini, nedenleri, varsayımları, kanıtları, sonuçları destekleme derecelerini içerecek şekilde muhakeme eder.
- Doğruları sorgulamayı adil bir şekilde yapar, bir olay ya da inanç hakkında mantıklı bir pozisyon alır ve bu pozisyonu geliştirebilir.
- Hipotezleri akla yatkın bir şekilde formüle eder.
- Deneyimleri yönetir ve planlar.
- Bağlamı içinde kavramları tanımlar.
- Söz verildiğinde dikkatli bir şekilde sonuçları ortaya koyar.
- Eleştirel düşünmenin yukarıdaki bütün yönlerini kaynaştırır (Akt. Korkmaz,2018).

Özden (2003)'e göre;

- Bilginin kaynağını test eder, bilgiyi sorgular
- Gerekli ve gereksiz bilgilerin ayrımını yapar
- Tutarsız fikirlerin, davranışların ya da durumların farkına varır
- Edindiği bilgiyi olduğu gibi olmaz, araştırır, yargılar ve konu hakkında sorular sorar
- Soru sorma becerileri gelişmiştir
- Dil becerilerini (sözlü ya da yazılı) çok etkili kullanır
- Çok iyi bir düşünürdür. Yani düşünmeyi düşünme yeteneğine sahip kişiler eleştirel düşünme becerisine sahip kişilerdir.

Özdemir (2005), eleştirel düşünebilen kişilerde bulunan özellikleri aşağıda sıralamıştır;

- Bir konu hakkında çok önemli sorularak sorarak bir problem veya soruları ortaya koyar, bu konu hakkında açık, anlaşılır bir şekilde formüle döker.
- Somut olmayan bilgileri daha etkili ve verimli sorgulayabilmek için konu hakkında bilgi toplar ve analiz eder.
- Karışık ve zor bir durum karşısında sonuca ulaşmak için çevresindeki kişilerle iyi bir şekilde iletişime geçer.
- Eleştirel düşünen bireyler, alternatif düşünme yollarına da başvurabilir.
- İlgili ölçütleri belirli boyutlarda test eder ve bu doğrultuda güvenilir, doğru sonuçlara ulaşır.

3.5. Eleştirel Düşünme Ne Değildir?

Toplumda, eleştiri denilince insanlara göre hep negatif düşünceler, olumsuz fikirler, yargılayıcı dil, ön yargılı yaklaşımlar, hep karşı çıkmalar vb. olarak düşünülmektedir.

Artık öğrencilere eleştirel düşünme becerileri eğitimi verilmekte ve bu yanlış bilinen bilgiler düzeltilmeye çalışılmaktadır.

Güzel (2005), eleştirel düşünmenin ne anlama gelmediği hakkındaki düşünceleri maddeler halinde sıralamıştır. Bu maddeler:

- Negatif, olumsuz düşünme değildir.
- Bir konuda ya da düşünceye saplantılı, önemsiz ve yüzeysel olan bir düşünme türü değildir.
- Kendi kendine oluşan, denetlenmesi zor ve otomatik olarak oluşan bir düşünme değildir.
- Eleştirel düşünme ürün değildir süreçtir
- Aniden, birdenbire ve çabucak yargıda bulunulan bir yaklaşım değildir.
- Sadece problemlere, sorunlara çözüm üretmek değildir.
- Bir düşünce ya da duruma karşı Ön yargılı yaklaşan bir yaklaşım değildir.
- Bir Kusuru, oluşan eksikliği, yapılan yanlışları bulmak ve sonrasında bu durumu ayıplayıp kınamak değildir.
- Bir konu hakkında fikirde bulunurken duygularından ayrılmak, duygu ve düşünceler arasında ilişki olmadığı anlamına gelmez.
- Eleştirel düşünme sürekli muhalefet olmak anlamına gelmemelidir ya da her şeyin üstesinden gelmek de değildir.
- Eleştirel düşünme becerisi yalnızca bir beceri olarak düşünülmemeli ve kişide bulunması gereken tutum ve bilgiler de kapsamaktadır.

Munzur (1999)'a göre eleştirel düşünmenin ne olmadığını aşağıdaki gibi sıralayarak açıklamıştır:

- Zıt fikirler, bütün yeni bilgiler, herkesten farklı ya da aykırı düşünceler üretmek eleştirel düşünmek anlamına gelmez.
- Doğruyu öğrenmenin garantisi demek değildir.
- İtirazlar düşünüp bulma yeteneği değildir.
- Kişinin yaşadığı ya da karşılaştığı bir durumun eksikliğini, hatasını aramak değildir.
- Eleştirel düşünme “ Her şey” demek değildir. (eğitim almamış, alanında uzmanlaşmamış ama eleştirel düşünebilen bireyler olmak tek başına önemli değildir. Eğitimini almış, kültür seviyesi yüksek, alanında uzmanlaşmış ve eleştirel düşünebilen bireyler olmak daha önemlidir.)
- Eleştirel düşünme sonucunda ortaya çıkan bir gerçeği, kuralları, metodları kesin olarak kabul etmemek değildir.(Satranç oyununun kuralları tekrar oluşturulmaz. Ya da çeşitli alfabeler, bilimsel formüller yeniden oluşturulmaz.)
- Bütün düşünceleri reddetmek değildir.
- Eleştirel düşünmek için olan ya da durum hakkında bilgi sahibi olmak gerekirken ve bu bilgileri daha önceki bilgiler dayandırmamak anlamına gelmez.

3.6. Eleştirel Düşünmenin Gelişimini Engelleyen Faktörler

Birçok araştırmacı Eleştirel düşünmeyi engelleyen faktörleri farklı bir şekilde tanımlamıştır. Buna göre;

Kurnaz(2007)'a göre eleştirel düşünme öğretiminde karşılaşılan güçlükler şu şekilde sıralamıştır:

- 1) Eğitim öğretim sürecinin en başında eleştirel düşünme eğitimi verilmemiş öğrencilerde öğrenme şekilleri genel hatlar olarak belli kalıplara göre şekillendiği için yeni bir düşünme şekline yani eleştirel düşünme eğitimine geçerken zorluklar yaşamaktadır.

- 2) Öğretmen ya da öğretmen adaylarının yani eğitimcilerin düşünme becerilerini öğretebilmesi için kendini yetiştirmiş olması şarttır.
- 3) Eleştirel düşünmenin doğru ve düzenli şekilde planlanıp düzenlenmesi gerekmektedir.
- 4) Eleştirel düşünme eğitimi, alanında uzman kişilerle verilmesi gerekir.
- 5) Diğer etkinliklere göre daha fazla maliyetlidir.
- 6) Eleştirel düşünme konusunda yapılan etkinlik veya faaliyet fazlaca zaman almaktadır.
- 7) Okul öncesi seviyesinden başlanıp bütün düzeylerde eleştirel düşünme eğitimi verilmelidir.

Ennis (1993), Paul vd. (1990)'e göre eleştirel düşünme gelişimini engelleyen faktörleri aşağıdaki gibi şekillendirebiliriz:

Aileden Kaynaklanan Engeller

- İçinde yaşadığımız toplumun ve çevremizdeki insanların eleştirel düşünme konusunda önyargılı davranmaları ve eleştirel düşünen bireylerin toplum tarafından seilmeyen kişiler olarak görüldüğü yargısı.
- Ailelerin çocuklarını sert ve sabit olan değişmez tutumlarla büyütmesi
- Ebeveynlerin çocuklarını kısıtlaması ve karar vermelerine fırsat vermemesi

Eğitimcinin Kendisinden Kaynaklanan Engeller

- Geleneksel eğitim anlayışla ders işlemeleri,
- Farklı düşüncelerle karşılaştıklarında kendilerinin yetersiz olduğu düşünceleri,
- Öğrencilerini başkasına bağımlı yetiştirmeleri,

- Üst düzey düşünebilme yetisi ve eleştirel düşünme becerileri hakkında yeterli bilgi ve donanım sahibi olmamaları
- Üst düzey düşünme becerilerini biliyorlarsa da nasıl değerlendirileceğini bilmemeleri, bu yüzden sorularına yansıtılmamaları
- Zamanı etkili ve verimli iyi planlayamamaları
- Öğrencilerin başarıları hakkında düşük beklenti içerisinde olmaları,
- Öğrencileri ezbere ve hazır şekilde sunulan bilgilere alıştırmaları ve genellikle öğrencilerinin yerine karar vermeleri

Programdan Kaynaklanan Engeller

- Eğitim sistemimizin genel amaçlarına baktığımızda eleştirel düşünme becerileri bulunsun bile, eğitim sisteminin özel amaçlarından, hedefte, öğrenme etkinliklerinde veya değerlendirme aşamasında bulunmaması
- Eğitim Programları veya planlarının yapılmasının güç olması
- İçeriğin ayrıntılı olmaması ve bütünüyle ele alınmaması,
- Programın amaçlarına göre hazırlanan ders kitaplarının eleştirel düşünme becerilerini desteklemiyor olması,

Fiziksel Ortamdan Kaynaklanan Engeller

- Sınıf ortamının çok kalabalık olması
- Sınıfta gergin, resmi veya otoriter bir atmosferinin hâkim olması
- Gerekli materyallerin olmayışı

Öğrenciden Kaynaklanan Engeller

- Öğrencilerin modern eğitim sistemine göre anlatılan derslere alışamaması.

- Yenilikler karşısında durması, çekinmesi ve yeni şeylere direnmesi
- Öğretilen Bilgileri ezber yapması ve düşünmek için gayret etmemesi
- Öğrencinin zihinsel ya da zeka düzeyi olarak kendilerini yeterli görmemesi nedeniyle aşağılık kompleks duygusuna kapılması
- Öğrencinin, karşılaştığı bir durumdan dolayı yeteri kadar öğrenme gerçekleştirememesi.
- Başkasının etkisi altında kalmaya alışık olduğu için kararı başkasından vermesini beklemesi.
- Düşünce özgürlüğünün, zihninin esnekliğin az olması

3.7. Öğretmenlik Mesleği

Eğitim sistemi ne kadar kusursuz hazırlansa da, hedefler en iyi şekilde belirlense de, eğitim ortamı ne kadar iyi düzenlense de bu hedeflerin, davranışların ve içeriklerin öğrencilere aktarılmasında öğretmenler sorumludur. Bu yüzden öğretmenlik mesleğini seçen kişiler, hem gelecek nesillerin eğitiminin sorumluluğunu hem de içinde yaşadığı toplumun sorumluluğunu üstüne almaktadır (Şen, 2006). Ünal ve Ada (2008). Öğretmenlik mesleğini, eğitim sisteminin farklı kademelerinde eğitim-öğretim görevini yapan, genel kültür, alan bilgisi ve meslek bilgisinin yanı sıra üst düzey becerilere sahip bireylerin gerçekleştirdikleri bir meslek olarak tanımlanmıştır. İnsanlar, yaşamlarını devam ettirebilmek için bir meslek seçmeli ve çalışmalıdır. Toplum içinde bireyler, mesleği sayesinde statü kazanır, mesleğine göre hayatını şekillendirir ve mesleği sayesinde para kazanır. Bu yüzden meslek kişinin tutumlarını etkilemektedir. Bir kimse mesleğini seçerken kendine yakışan, kendine uyum sağlayan ve yapmaktan zevk aldığı mesleği seçtiklerinde mesleğe karşı tutumları da olumlu yönde etkilenmektedir. Yani kişiliği ve karakteri ile uyumlu mesleği seçen kişiler mesleki hayatında daha başarılı olmakta ve daha verimli çalışmaktadır diyebiliriz. Fakat kendisi ile uyumlu olmayan, kişiliğine ve karakterine ters düşün mesleği seçen kişiler mutlu olmamakta, sürekli çatışma halinde olmakta ve mesleki hayatında sıkıntılar yaşamaktadır. Eğitim Fakültesinde Öğrenim gören öğretmen adayları eğitim hayatı boyunca meslekleri ile

ilgili bilgi ve beceri eğitimi kazanırken öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları da kazanmaktadırlar. Bu konuda Üniversitelere önemli görev ve sorumluluk düşmektedir. Milli eğitimin amaçladığı hedeflere ulaşmak için öğretmen adaylarının mesleki yeterlilik ve becerilerinin yanında mesleklerine karşı olumlu tutuma da sahip olması gerekmektedir (Uca, 2015).

Öğretmenlik, devletin kurumlarında görev alan eğitim-öğretim ve bu konu ile ilgili idari işler de görev alan, alanında uzmanlık gerektiren bir meslektir. Öğretmenler, kendilerine verilen görevi Türk Milli Eğitiminin gayelerine, kurallarına ve prensiplerine münasip olarak yerine getirmekle mükellef kişilerdir(MEB, 1739).

Eğitim sisteminin olmazsa olmaz ana bileşenlerini, öğretmen, öğrenci, yönetici, veli ve karar alıcı merciler oluşmakla beraber en önemli görevi öğretmenler sırtlamaktadır. Bir ülkenin kalkınması için çağın gereksinimlerine ayak uyduran bireyleri yetiştirmek de öğretmenin en önemli görevlerinden biridir. Kaliteli eğitim verebilmek için öğretmenlerin alanında yeterli, yeniliklere açık, meleğini seven ve mesleğine karşı olumlu tutum sergileyen bireyler olması gerekmektedir (Dadandı vd.,2016). Arslan (1996) eğitim sisteminin en kıymetli temel öğesinin öğretmen, öğrenci ve eğitim programları olduğu ve bunların eğitim sistemi için ayrı ayrı öneme sahip olduğunu belirtmiştir. Bu üç temel unsurun birbiri ile bağlantılı olduğunu ve bunlar arasında en önemli yere sahip olan öğenin “öğretmen” olduğunu vurgulamıştır. Araştırmacıya göre öğretmen, eğitim sistemini en fazla etkileyen bir faktördür. Ayrıca öğretmen öğrencilerin sağlıklı kişilik kazanmasını sağlar, meslek seçimlerine yön verir, akademik başarılarını etkiler ve hayata farklı pencerelerden bakmalarını sağlar (Akt. Sürücü, 1997).

Gelecek nesillerin kaliteli bir eğitim alabilmeleri için sistemin ana unsurunun yani öğretmenin iyi yetiştirilmesi gerekmektedir. Öğretmen, eğitim sisteminin vazgeçilmez en önemli unsuru olduğundan geçmişte de bugünde de toplumun en kıymetli hazinesi olmuştur.

Dünyanın her yerinde ve ülkemizde de öğretmen, sürekli kendini yenileyen, yeni fikirlere ve bilgilere açık olan, kendi alanında üst düzeyde bilgiye sahip olan, gelecek nesillere yol gösteren, rol model olan, saygın ve güvenilir kişiliğe sahip kişilerdir.

Eğitim sistemini ayakta tutan, eğitimi eğitim yapan en temel unsur kuşkusuz görevini layığıyla yerine getiren öğretmenlerdir. Gelişmiş ülkelerde öğretmene gereken değer verilmekte, az gelişmiş ülkelerde öğretmene hak ettiği değer verilmemektedir. Bu da gösteriyor ki öğretmenler içinde yaşadığı ülkenin sadece eğitimine değil, ekonomisine, sosyal hayatına ve geleceğine de yön vermektedir (Can vd., 2010).

Türkiye Cumhuriyetini ülkemize armağan eden ulu nderimiz Mustafa Kemal Atatürk eğitime ve öğretmene her zaman önem verdiğini şu sözüyle daha iyi anlamaktadır “*ğretmenler gelecek nesil sizlerin eseri olacaktır*”. Atatürk, toplumda öğretmenin çok önemli bir yere sahip olduğunu, öğretmenlerin göstermiş olduğu performansla, vermiş olduğu eğitimle yeni nesilleri yetiştireceğini düşünmektedir. Bunun için ğretmen toplumda saygın bir meslek olarak görülmektedir. Öğretmen, tıpkı bir çömlekçinin toprağa (amura) emek vererek çalışıp şekil verdiği gibi öğrencilerin özünü tanıyıp onları kendi zleri doğrultusunda, yeteneğine göre bir şekle girmesine yardımcı olmalıdır. Her ğrenci, her birey özeldir yani herkes bilgiyi aynı şekilde anlayıp algılayamaz. Bu yüzden günümüz eğitim sisteminde öğretmenler ders anlatırken farklı yöntem teknikler uygulamakta, farklı etkinlikler yaptırmakta ve bilgiyi öğrencinin almasına yardımcı olmaktadır.

Bütün toplumlarda insanlar hayatları boyunca kendilerine bir uğraş alanı seçmişler ve farklı işler yapmışlardır. Fakat Dünya genelinde bu işlerin hepsi meslek olarak kabul edilmemiştir. Bu yüzden çok uzun geçmişe sahip ve dünya genelinde kabul görülen işler meslek olarak kabul grmştir. Öğretmenlik de köklü bir geçmişe sahip en önemli mesleklerden bir tanesi olarak yerini almıştır. Bu kıymetli mesleği yerine getiren öğretmenlerde olması gereken özellikler aşağıda verilmiştir.

3.8. ğretmende Bulunması Gereken zellikler

Öğretmenler, ğrencilerin nazarında çok önemli bir yere sahiptir. Öğretmenlerin ğrencilere karşı iyi bir rol model olması gerekir. Bu yüzden ideal bir öğretmenin bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Farklı açılardan değerlendirilen öğretmenlerin özellikleri değişik şekillerde tanımlansa da belirli içeriklere göre tanımlandığı ve bu tanımların kişiden kişiye değişiklik gösterdiği unutulmamalıdır. Literatür taraması

yapıldığında nitelikli ve iyi yetiştirilmiş bir öğretmende bulunması gereken özellikler aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

Çelikten vd.(2005)'e göre ideal ve etkili öğretmenlerde bulunması gereken özellikleri aşağıda maddeler halinde belirtmiştir;

- Öğretmen sabırlı olur, karşılaştıkları problemler karşısında dayaklı durur ve duygularına kontrol olur.
- Karşısına çıkan farklı görüşe, düşünceye, gruba ve inançlara karşı saygılı davranır.
- Giyim ve kuşamına dikkat eder, hijyenik ve düzenli olmaya dikkat eder.
- Özel hayatındaki problemlerini okula, sınıfa taşımaz.
- Gelişim ve değişime karşı durmaz, kendini eleştirmekten ve sorgulamaktan çekinmez.
- Öğrencilerinin başarılarını hedef edinmiştir. Öğrencilerinden daima yüksek düzeyde başarı bekler ve bunun gerçekleşmesi için öğrencilerine destekte bulunur.
- Konuşma şekli, düşünceleri, beden dili ve davranışlarıyla öğrencilerine rol model olur.
- Öğrencilerini derse, konuya ve okula karşı güdüler.
- Her zaman güler yüzlü, sevecen, nazik, kibar ve hoşgörülü davranır.
- Öğrencilerine karşı objektif, dürüst ve eşit davranır.
- Çok güvenilir ve çok iyi sır tutar.
- Sınıfında yapıcı, onarıcı ve eğitsel kurallar oluşturarak disiplini sağlar.
- Mesleğinin gerektirdiği kadarıyla liderlik vasfına sahiptir.

- Dil becerisi, konuşma şekli ve davranışlarıyla çevresindeki kişileri başarılı şekilde etkiler.
- Öğrencilerini hayata, derslere ve başarılı olmaya karşı cesaretlendirir.
- Gerektiğinde arabuluculuk ve hakemlik yapar.
- Karşılaştığı problemlerden yakınmaz, yaratıcı düşünerek çözümler bulmaya çalışır.
- Öğrencilerin dikkatini çekmek için gerektiğinde espiri yapar ve fıkra anlatır
- Öğrencilerine karşı anlayışlı davranır.
- Öğrencilerin daha iyi öğrenmeleri için farklı yöntem ve teknikler kullanır.
- Sınıfta, okulda ya da okul dışında çok iyi gözlem yapar.
- Öğrencilerine verdiği etkinlik, proje ve ödevleri düzenli olarak takip eder.
- Kendini geliştirmek ve yenilemek için çaba harcar.
- Etkili ve verimli öğrenmelerin olabilmesi için sınıfında otoriteyi elinde tutar.

Bilgi ve teknoloji çağının hareketli temposu, ekonomik kalkınmayı, gelişen teknolojiyi ve insanları etkisi altına almış; çağın gereksinim duyduğu iş gücünün değişmesiyle rekabet ortamı da rekabetin yapısı da değişmiştir. Bu rekabet ortamında bazı topluluklar varlıklarını sürdürmek, verimliliği artırmak ve kendilerini korumak için ellerinde bulunan kaynakları değiştirme yoluna gitmiştir. Toplumların sadece yapısal ve teknolojik alanlarda değişiklikler yapması tam olarak verimliliği artırmada yeterli olmadığı, başarının ve kalitenin en önemli yapı taşı olan “insan gücü” düşüncesiyle verimliliğin gerçekleşeceği düşünülmektedir. Değişime ve yenileşmeye uyum sağlayamayan topluluklar yok olmaya mahkum kalmışlardır. Değişimin kendisine ve hızına uyum sağlamak sadece eğitim sayesinde mümkün olmaktadır. Eğitim sistemin temel taşlarından olan öğretmenler, öncelikle değişime uyum sağlayabilen, yeni değer sistemleri geliştiren ve yeni tutumlara sahip olan kişileri topluma faydalı bireyler olarak

yetiştirmek için öncelikle değişimin hızına kendilerinin yetişmesi gerekmektedir (Sağ, 2004). Bundan dolayı literatürde nitelikli öğretmenlerin sahip olması gereken özellik aşağıdaki araştırmacılar tarafından sıralanmıştır.

Moon ve Mayes'e göre (2004) ideal ğretmen modeli;

- Öğretmen, eleştiriye her zaman açık olur.
- Önyargılı davranmaz ve kendi düşünceleri ile çelişen fikirlere karşı saygılı davranır.
- Öğretmen duygusal ve düşünce bakımından tutarlı davranır.
- Sağlıklı kişilik yapısına sahiptir.
- Başkalarına, çevresine ve kendisine karşı barışık olan kişilerdir.
- Kendini sürekli geliştirir, yeni bilgiler öğrenir ve bunları paylaşmaktan ekinmez.
- Hayata etkin bir Şekilde katılır ve sosyaldir.
- Bütün canlıları, insanları, hayvanları, doğayı ve en önemlisi hayatı sever.
- Başkalarının etkisi altında yaşamaz ve siyasetten uzak durur.
- Bilimsel gelişmeleri takip eder, sanatsal yapılara ve etkinliklere karşı duyarlı davranır.
- Kişiler arası yüksek iletişim becerisine sahiptir ve çalışma ortamında işbirlikçi olmayı sever.
- Sürekli üremek isteyen bilgili ve becerikli kişilerdir.
- Bir düşünce veya fikir hakkında yargıda bulunduğunda hatalı davrandığını kabul ederek akılcı davranır ve düşüncelerini esnetebilir.
- Sert, kaba ve incitici davranışlardan kaçınır.

- Başkalarını ya da öğrencilerinin eleştirmekten kaçınır.
- Demokratik hayatın kurallarına ve ilkelerine saygılıdır.
- İnsan haklarına önem verir.
- Sonuçları değişken ve ilginç olarak gören, özelliklere sahip olmalıdır (Akt. Gülsoy, 2010).

Türkoğlu (2005), başarılı ve etkili öğretmende olması gereken özellikleri aşağıdaki gibi sıralamıştır.

Fiziki Özellikler: Öğretmen giyimine dikkat etmeli, Türkçe'yi çok etkili kullanmalı ve ses tonu, vurguları ile dersi canlı tutmalıdır. Diksiyonu hatasız ve kusursuz olmalıdır.

Entelektüel Özellikler: İşini ve öğrencilerini seven, öğrencileri arasında objektif olan, demokratik ve çağdaş davranan, ön yargısız kişilerdir.

Sosyal Özellikler: Güler yüzlü olan, sevecen, espirili, dürüst, sabırlı, öğrencilerine ve çevresine karşı yardımcı olan, güvenilir ve hoşgörülü olan kişilerdir.

Mesleki Özellikleri: Alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik mesleğine ilişkin bilgilere alan ve mesleki yeterliliklere sahip olan kişilerdir. İçinde yaşadığı toplumun Kültürünü geleneklerini ve göreneklerini bilmelidir.

Şişman (1999)'a göre nitelikli bir öğretmende olması gereken özelliklerden bazıları şunlardır: Anadilini iyi kullanabilen, iletişim becerisi yüksek, güler yüzlü, sabırlı, yaratıcı, sorun çözen, mesleğini seven, eğitimde bireysel farkları dikkate alan, entelektüel kişiliğe sahip vb. kişilerdir.

İyi bir öğretmenin özellikleri sıralanırken, farklı tanımlar yapılsa da öğretmende bulunması gereken özelliklerin belirli kalıp çerçeve içinde olduğu ve bu özellikler subjektif olup kişiden kişiye değişiklik gösterdiği unutulmamalıdır. Bir öğretmeni yeterli, iyi yapan bir özellik, başka bir öğrenci için uygun olmayabilir. Bu yüzden iyi yetişmiş öğretmen her öğrencinin aynı duygu ve düşüncede olmadığı bilir ve farklı görüş ve düşüncelere sahiptir.

3.9. Tutumlar

Tutumlar, kişinin dünyaya bakış açıları hakkında sürekli veya geçici varsayımda bulunmalarını, başka kişilerden beklentilerini, inanç ve değerlerini, neyin doğru olup neyin yanlış olduğuna ilişkin duygu ve düşüncelerini içerir. (Kutluca ve Ekici, 2010).

Tutum, kişinin belirli bir durumu, olayı, grubu, kişileri, bir kurumu, bir düşünceyi veya nesneyi onaylaması ya da onaylamaması şeklinde görülen, karşısındakine karşı duyuşsal yönde hazır olma hali veya eğilim göstermesidir (Özgüven, 1994).

Birey, bir durumla karşılaştığında ona karşı eğilim gösterebilir ya da o durumdan kaçınabilir, kabul edebilir veya reddedebilir, sevebilir veya sevmeyebilir. Bu bireyin bir nesneye, bir kişiye, olaya, düşünceye veya duruma karşı tutumu, karşısındaki her neyse ona biçtiği değere göre değişmektedir. Bir insan değer verdiği, sevdiği, obje, kişi ya da olaylara karşı olumlu tutum sergilerken, sevmediği, değer vermediği kişi, obje ya da olaylara karşı da olumsuz tutum sergilemektedir (Çetin, 2003). Tutumlar, direkt gözlem yoluyla doğrudan gözlenmemektedir fakat kişiyi davranışlarına bakılarak tutum hakkında tahminler yürütülebilir. Tutumlar, kişinin kararını, sevgisini, nefretini, bir şeye eğilimini, davranışlarını, bir olaya bakış açısını büyük ölçüde etkilemektedir (Çetin,2002; Bodur, 2006).

Tutumlar, sonradan öğrenilerek kazanılan bir olgudur. Tutumlar insanların davranışlarına yön vermekte, karar verme sırasında kişinin yanlı davranmasına neden olmaktadır (Ülgen, 1995).

4. MATERYAL ve YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın; modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama aracının özellikleri ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler verilmiştir.

4.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada, araştırma modeli olarak iki model kullanılmıştır. Bu modeller, betimsel tarama modeli ve ilişkisel tarama modelleridir. Öğretmen adaylarının, sahip oldukları eleştirel düşünme eğilimleri ile öğretmenlik mesleği yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi için betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama modeli “ geçmişte ya da halen var olan bir durumu ortaya koymayı amaçlayan” bir modeldir (Karasar, 1999). Öğretmen adaylarının, eleştirel düşünme eğilimleri ile öğretmenlik mesleği yönelik tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi için ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, en az iki değişken arasında birlikte değişim varlığını veya derecesini ortaya çıkarmada kullanılan bir modeldir (Karasar, 1998).

4.2. Örneklem

Araştırmanın çalışmasına, 2018-2019 eğitim- öğretim yılında Doğu Anadolu Bölgesinde bulunan bir devlet Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları katılmıştır. Araştırmanın örnekleme, Eğitim Fakültesinin farklı bölümlerde öğrenim gören son sınıf öğretmen adayları oluşturmaktadır. Fen Bilgisi Öğretmenliği 54,Psikolojik Danışmanlık ve Rehber öğretmenliği 103, İlköğretim Matematik Öğretmenliği 77, Sınıf Öğretmenliği 79, Türkçe Öğretmenliği 62, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 55, Bilgisayar Öğretimi ve Teknoloji Eğitimi Öğretmenliği 31, Beden Eğitimi ve Spor Yönetimi öğretmenliği 25, Müzik Öğretmenliği 32, Resim Öğretmenliği bölümünden 47 olmak üzere toplam 565 öğretmen adayı araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Örneklemin özelliklerine ilişkin frekans ve yüzdelik dağılım veriler aşağıda Tablo4.1. de yer almaktadır.

Tablo 4. 1. Örneklemeye İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Değişkenler	Kategoriler	N	F(%)
Cinsiyet	Kadın	375	%66,40
	Erkek	190	%33,60
Toplam		565	%100
Bölüm	Fen Bilgisi Öğretmenliği	54	%9.6
	Psikolojik Danışmanlık Ve Rehberlik	103	%18.2
	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	77	%13.6
	Sınıf Öğretmenliği	79	%14.
	Türkçe Öğretmenliği	62	%11.
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	55	%9.7
	Bilgisayar Öğretimi Ve Teknolojisi Eğitimi	31	%5.5
	Beden Eğitimi Ve Spor Yönetimi Öğretmenliği	25	%4.4
	Müzik Öğretmenliği	32	%5.7
	Resim Öğretmenliği	47	%8.3
Toplam		565	100
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar Değil	139	%24,60
	İlköğretim	331	%58,60
	Lise	55	%9,70
	Ön Lisans	9	%1,60
	Lisans	29	%5,10
Yüksek Öğrenim	2	%0,40	
Toplam		565	%100
Baba Eğitim Durumu	Okuryazar Değil	36	%6,40
	İlköğretim	308	%54,50
	Lise	115	%20,40
	Ön Lisans	21	%3,70
	Lisans	81	%14,30
Yüksek Öğrenim	4	%0,70	
Toplam		565	%100

Tablo 4.1’de görüldüğü üzere bağımsız değişkenlere göre eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının demografik ilgileri bulunmaktadır. Tabloda 565 öğretmen

adayı ile çalışma yürütülmüştür. Bu öğretmen adaylarının % 66,40'ı (375) kadın, %33,60'ı (190) da erkek adaylardan oluşmaktadır.

Bir diğer değişken olan bölüm değişkeninde de öğretmen adaylarının; fen bilgisi öğretmenliği bölümü %9,6, psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü %18,2, ilköğretim matematik öğretmenliği %13,6, sınıf öğretmenliği %14, Türkçe öğretmenliği %11, sosyal bilgiler öğretmenliği %9,7, bilgisayar öğretimi ve teknoloji eğitim%5,5, beden eğitimi ve spor yönetimi öğretmenliği %4,4, müzik öğretmenliği% 5,7, resim öğretmenliği %8,3 adaylarından oluşmaktadır.

Tablo 4.1.'da öğretmen adaylarının annelerini eğitim durumu değişkenine göre okuryazar olmayanlar %24,60, ilköğretim mezunu %58,60, lise mezunu %9,70, ön lisans mezunu %1,60, lisans mezunu %5,10, yükseköğrenim mezunu %0,40 olarak tespit edilmiştir.

Diğer verilere göre öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumu değişkenine göre okuryazar olmayanlar %6,40, ilköğretim mezunu %54,60, lise mezunu %9,70, ön lisans mezunu %1,60, lisans mezunu %5,10, yükseköğrenim mezunu %0,40 olarak tespit edilmiştir.

4.3. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanması aşamasında iki farklı veri toplama aracı kullanılmıştır.

4.3.1. Eleştirel düşünme anketi

Bu çalışmada Sarıgöz (2014) tarafından geliştirilen “Eleştirel Düşünme Anketi” kullanılmıştır. Sarıgöz (2014) konu ile ilgili olan anket taramasını yapmıştır. Facione (1990) tarafından geliştirilen (The California Critical Thinking Disposition Inventory), Kökdemir (2003) tarafından da Türkçe’ ye uyarlanmış “California Eleştirel Düşünme Ölçeği” ni baz alarak Sarıgöz (2014) tarafından yeni bir ölçek olan oluşturulmuş ve çalışmada kullanılmıştır.

Sarıgöz (2014), araştırmasında kullandığı anket çalışması için öncelikle literatür taraması yapmış ve sonra Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarına konu

ile alakalı açık uçlu sorular yönelmiştir. Bu sorulara verilen cevaplar neticesinde 35 maddeden oluşan bir taslak ölçek oluşturmuştur. Yapılan analitik çalışmalar sonucunda ölçekten 13 madde çıkarılmıştır. Geriye kalan 22 maddeden ölçek oluşturulmuştur. Bu ölçek ile ilgili alanında uzman kabul edilen toplam 4 öğretim üyesinden görüşler alınmış ve gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra ölçek son halini almıştır. Daha sonra oluşturulan Eleştirel Düşünme Anketi'nin geçerlilik ve güvenilirlik testleri yapılmış ve Cronbach Alpha iç güvenilirlik katsayısı 0,80 olarak bulunmuştur. Araştırmada kullanılan Eleştirel Düşünme Eğilim Anketi, beşli likert tipinde olan bir ölçektir. Bu ölçeğin puanlaması; Kesinlikle katılıyorum(5), Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2), ve Kesinlikle Katılmıyorum(1) şeklinde olmuştur.

4.3.2. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği

Çalışmada kullanılan diğer ölçek ise, Üstüner (2006) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” dir. Bu ölçeğin pilot uygulaması 449 öğrencinin katılımıyla yapılmıştır. 34 maddeden oluşan beşli likerttipde olan bu ölçeğin puanlaması; Tamamen Katılıyorum (5), Çoğunlukla Katılıyorum (4), Orta Düzeyde Katılıyorum (3), Kısmen Katılıyorum (2) ve Hiç Katılmıyorum (1) şeklinde değerlendirilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeğin analiz çalışmaları neticesinde tek boyutlu olmasının daha uygun olacağı düşünülmüştür. Ölçekte bulunan bu maddeler analiz edildiğinde 10 tane madde (2., 5., 6., 7., 8., 15., 20., 21., 30. ve 32.) olumsuz ifade içerdiği için bu maddeler puanlama sırasında ters çevrilerek puanlanmıştır. Yani olumsuz maddelerde puanlama; Tamamen Katılıyorum (1), Çoğunlukla Katılıyorum (2), Orta Düzeyde Katılıyorum (3), Kısmen Katılıyorum (4) ve Hiç Katılmıyorum (5) şeklinde hesaplanmıştır. Araştırmada kullanılan bu ölçeğin Cronbach Alpha iç güvenilirlik katsayısı 0,93 olarak bulunmuştur. Cronbach Alpha iç güvenilirlik analizi araştırmada kullanılan ölçeğin ne düzeyde güvenilir olduğunu ve çalışmayı ne kadar temsil ettiğini belirlemek için kullanılmıştır. Elde edilen sonuç neticesinde ölçeğin güvenilirlik düzeyinin ve çalışmayı temsil etme gücünün oldukça yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır.

4.4. Verilerin Toplanması

Bu çalışmanın verileri Ekim 2018 ve Kasım 2018 tarihleri arasında tek bir ders saati içerisinde toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubuna 579 öğretmen adayı katılmış fakat çeşitli nedenlerden dolayı (eksik ya da yetersiz bilgi) 14 kişi çalışma grubundan çıkarılarak 565 kişilerin verilerine göre değerlendirme yapılmıştır. Katılımcılara araştırma hakkında bilgi verilmiş ve ölçeklere isim yazılmaması gerektiği söylenmiştir.

4.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizi için SPSS 24.0 Paket programı kullanılmıştır. Veriler analiz edilirken tanımlama istatistiklerinden frekans, aritmetik ortalama, yüzde, ortalama, standart sapma; parametrik testlerden bağımsız t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve post-hoc testlerden Tukey çoklu karşılaştırma testleri kullanılmıştır. Ayrıca araştırmada kullanılan ölçekler arasında ilişki olup olmadığını anlamak için Pearson Correlation testi uygulanmıştır. Veriler, $p=0.05$ anlamlılık düzeyine göre yorumlanmıştır. Bu analizlere başlanmadan önce gerekli düzenlemeler (14 tane cevap kağıdı eskit ya da hatalı doldurulduğu için çalışmadan çıkarılmıştır) varsayımlar kontrol edilmiş ve normallik testi yapılmıştır. Araştırmanın normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için iki ölçeğe de Kolmogorov- Smirnov analizi yapılmıştır.

Tablo 4.2. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğine Ait Kolmogorov- Smirnov Testi Sonuçları

Değişkenler		Statistic	N	Sig.
Cinsiyet	Kız	0,13	375	,000
	Erkek	0,093	190	,000
Bölüm	Fen Bilgisi Öğr.	0,139	54	0,011
	PDR	0,077	103	0,14
	İlköğretim Matematik Öğr.	0,099	77	0,058
	Sınıf Öğr.	0,132	79	0,002
	Türkçe Öğr.	0,166	62	,000
	Sosyal Bilgiler Öğr.	0,125	55	0,031
	BÖTE	0,226	31	,000

Tablo 4.2. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğine Ait Kolmogorov- Simirnov Testi Sonuçları(devam)

	BESYO	0,176	25	0,045
Bölüm	Müzik Öğr.	0,153	32	0,053
	Resim Öğr.	0,173	47	0,001

Tablo 4.2. incelendiğinde öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden ($p<,05$) elde edilen puanların normal dağılım gösterip göstermediğinin belirtmek için yapılan tek örneklem Kolmogorov- Simirnov testi sonucunda verilerin büyük çoğunluğunun normal dağılım göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.3. Eleştirel Düşünme Eğilimi Anketine Ait Kolmogorov- Simirnov Testi Sonuçları

Değişkenler		Statistic	N	Sig.
Cinsiyet	Kız	0,045	375	0,063
	Erkek	0,047	190	,200*
Bölüm	Fen Bilgisi Öğr.	0,082	54	,200*
	PDR	0,055	103	,200*
	İlköğretim Matematik	0,1	77	0,056
	Sınıf Öğr.	0,08	79	,200*
	Türkçe Öğr.	0,074	62	,200*
	Sosyal Bilgiler Öğr.	0,068	55	,200*
	BÖTE	0,111	31	,200*
	BESYO	0,11	25	,200*
	Müzik Öğr.	0,118	32	,200*
	Resim Öğr.	0,076	47	,200*
Anne eğitim durumu	Okuryazar Değil	0,066	139	,200*
	İlköğretim	0,065	331	0,002
	Lise	0,09	55	,200*
	Ön Lisans	0,178	9	,200*
	Lisans	0,062	29	,200*
	Yüksek Öğrenim	0,26	2	,402

Tablo4.3.Eleştirel Düşünme Eğilimi Anketine Ait Kolmogorov- Simirnor Testi Sonuçları(devam)

Baba eğitim durumu	Okuryazar Değil	0,167	36	0,012
	İlköğretim	0,05	308	0,06
	Lise	0,071	115	,200*
	Ön Lisans	0,089	21	,200*
	Lisans	0,065	81	,200*
	Yükseköğrenim	0,25	4	,405

Tablo 4.3. incelendiğinde eleştirel düşünme eğilimi anketinden ($p>,05$) elde edilen puanların normal dağılım gösterip göstermediğinin belirtmek için yapılan tek örneklem Kolmogorov- Simirnov testi sonucunda verilerin büyük çoğunluğunun normal dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda iki ölçeklerde bazı değişkenlerinin normal dağılım göstermediği saptanmıştır. Ancak Tabachnick ve Fidell (2012)'nin yapmış oldukları çalışmalar neticesinde çarpıklık ve basıklık değerleri (-1,5 ile+1,5) baz alındığında bu değişkenlerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir

Normal dağılım gösterdiği kabul edilen verilerin Skewness (çarpıklık) ve Kurtosisi (basıklık) değerleri Tablo4.4. ve Tablo4.5' de gösterilmektedir.

Tablo 4.4. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğine İlişkin Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosisi (Basıklık)Normal Dağılım Analizi

Değişkenler		Statistic	Std. Error	
Cinsiyet	Kız	Skewness	-1,052	,126
		Kurtosis	,595	,251
	Erkek	Skewness	-,720	,176
		Kurtosis	-,109	,351
Bölüm	Fen Bilgisi Öğr.	Skewness	-,736	,325
		Kurtosis	-,221	,639

Tablo 4.4. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğine İlişkin Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosisi (Basıklık)Normal Dağılım Analizi(devam)

PDR	Skewness	-,657	,238
	Kurtosis	,359	,472
Matematik Öğr.	Skewness	-,961	,274
	Kurtosis	,518	,541
Sınıf Öğr.	Skewness	-1,181	,271
	Kurtosis	1,069	,535
Türkçe Öğr.	Skewness	-1,279	,304
	Kurtosis	,981	,599
Sosyal Bilgiler Öğr.	Skewness	-,882	,322
	Kurtosis	,245	,634
BÖTE	Skewness	-1,421	,421
	Kurtosis	1,436	,821
BESYÖ	Skewness	-,629	,464
	Kurtosis	-,494	,902
Müzik Öğr.	Skewness	-,686	,414
	Kurtosis	,071	,809
Resim Öğr.	Skewness	-1,165	,347
	Kurtosis	,590	,681

Tablo4.5.Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeğine İlişkin Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosisi (Basıklık)Normal Dağılım Analizi

Değişkenler		Statistic	Std. Error
Anne Eğitim Durumu	İlköğretim	Skewness	,159
		Kurtosis	-,421
Baba Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	Skewness	-,178
		Kurtosis	,548

Tablo 4.4 ve Tablo 4.5 incelendiğinde Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosisi (Basıklık) değerleri -1,5 ve +1,5 arasında olduğu için verilerin normal dağıldığı kabul edilmiştir.

Eleştirel düşünme eğilimi ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlar arasında ilişkinin olup olmadığını bulmak için Pearson Correlation testi yapılmıştır. Fark ve ilişkilerin anlamlılık düzeyi olarak ise $p < ,05$ düzeyi yeterli görülmüştür. Korelasyon değerlerinin mutlak değer olarak 0,70-1,00 arasında olanlar “yüksek”; 0,30-0,70 arasında olanlar “orta”; 0,30-0,00 arasında olanlar ise “düşük” düzeyde bir ilişki olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, 2002; akt. Demir, 2006). Kullanılan veri toplama araçlarında yer alan olumlu ve olumsuz maddeler belirtilmiştir. Olumsuz olan maddeler ters çevrilerek puanlama yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçekler arasındaki korelasyon ilişkisi aşağıdaki Tabloda bulunan kritere göre yorumlanmıştır.

Tablo 4.6. Ölçekler Arasındaki Korelasyon İlişkilerinin Kriterleri

R	İlişki
0,00-0,25	Çok Zayıf
0,26-0,49	Zayıf
0,50-0,69	Orta
0,70-0,89	Yüksek
0,90-1,00	Çok Yüksek

Tablo 4.6.de görüldüğü gibi ölçekler arasındaki korelasyon değerlerine bakılırsa; 0,00-0,25 arası değerler çok zayıf düzeyde ilişki, 0,26-0,49 arasındaki değerler zayıf düzeyde ilişki, 0,50-0,69 arasındaki değerler orta düzeyde ilişki, 0,70-0,89 arasındaki değerler yüksek düzeyde ilişki ve 0,90-1,00 arasındaki değerler ise çok yüksek düzeyde ilişkinin olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2006).

5. BULGULAR

Eğitim fakóltesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimi ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelendiği bu çalışmada, çalışmanın alt problemlerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

5.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular

Birinci alt problemde öğretmen adaylarının cinsiyet, öğrenim görölen bölüm, anne ve baba eğitim durumu değişkenleri açısından eleştirel düşünme eğilimleri arasında anlamlı farkın olup olmadığı belirtmek için bağımsız örneklem t-testinden yararlanılmış, ANOVA uygulanmış, analiz sonucunda anlamlı farklılık bulunan bölümleri belirtmek için Tukey testi yapılmıştır. Araştırma bulgularının sonuçları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 5.1.Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Eleştirel Düşünme Eğilimlerine İlişkin Bağımsız Örneklem t- Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{x}	Ss	df	t	p
Kadın	375	85,691	8,8882	563	-1,456	,14
Erkek	190	86,837	8,7469			

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının cinsiyet değişkeni açısından eleştirel düşünme eğilimine yönelik verilerin yer aldığı Tablo5.1.incelendiğinde öğretmen adaylarından kadınların ortalama puanı “85,691” iken erkek öğretmen adaylarının ortalama puanı “86,837” olarak bulunmuştur. Aradaki sayısal fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Yapılan t-testi sonucunda $p>.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunamamıştır. Başka bir deyişle öğretmen adaylarının cinsiyetinin eleştirel düşünme eğilimleri üzerinde etkisi olmadığı şeklinde de ifade edilebilir.

Öğretmen adaylarının öğrenim görölen bölüm değişkeni açısından eleştirel düşünme eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirtmek amacıyla ANOVA uygulanmış, analiz sonucunda anlamlı farklılık bulunan bölümleri belirtmek için Tukey testi yapılmış ve sonuçlar Tablo5.2’de bulunmaktadır.

Tablo 5.2. Öğretmen Adaylarının Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Eleştirel Düşünme Eğilimlerine İlişkin ANOVA Tanımlayıcı Tablosu

Bölüm	N	\bar{x}	SS	F	P	Anlamlı fark (Tukey)
1.Fen Bilgisi Öğretmenliği	54	85,204	8,2242			
2.PDR	103	86,447	8,203			3-4
3.İlköğretim Matematik Öğretmenliği	77	82,338	7,1903			3-8
4.Sınıf Öğretmenliği	79	86,975	8,4276			3-10
5.Türkçe Öğretmenliği	62	86,532	9,6966	2,347	0,013	
6.Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	55	85,873	9,5395			
7.BÖTE	31	86,516	9,4653			
8.BESYÖ	25	89,000	9,9079			
9.Müzik Öğretmenliği	32	87,781	10,3542			
10.Resim Öğretmenliği	47	87,511	8,8683			
Toplam	565	86,076	8,8498			

Tablo 5.2’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlerin Eleştirel Düşünme Eğilimi ortalama puanlarına bakıldığında; fen bilgisi öğretmenliği bölümü $x=85,204$, Psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü $X=86,447$, İlköğretim Matematik Öğretmenliği bölümü $X=82,338$, sınıf öğretmenliği bölümü $X=86,975$, Türkçe Öğretmenliği bölümü $X=86,532$, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümü $X=85,873$, Bilgisayar Teknolojisi ve Eğitimi bölümü $X=86,516$, Beden Eğitimi ve Spor yönetimi öğretmenliği bölümü $X=89,000$, müzik öğretmenliği bölümü $X=87,781$ ve resim öğretmenliği bölümü $X=87,511$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının farklı bölümlere göre Eleştirel Düşünme Eğilimine yönelik tutumları incelendiğinde, bölümler ile Eleştirel Düşünme Eğiliminin arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 5.2’deki bulgulara göre öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğiliminin hangi bölümler arasında anlamlı farklılığın olduğu gösterilmiştir. Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği,

BESYÖ ve Resim Öğretmenliği bölümleri arasında İlköğretim Matematik Öğretmenliği aleyhine anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Yani İlköğretim Matematik Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin, sınıf Öğretmenliği, BESYÖ ve Resim Öğretmenliği bölümlerine göre daha düşük düzeyde olduğu bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının anne eğitim durumu değişkeni açısından eleştirel düşünme eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirtmek amacıyla ANOVA uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo5.3’de bulunmaktadır.

Tablo 5.3. Öğretmen Adaylarının Anne Eğitim Durumlarına Göre Eleştirel Düşünme Eğilimlerine İlişkin ANOVA Tanımlayıcı Tablosu

Anne Eğitim Durumu	N	X	SS	F	P
1.Okuryazar Değil	139	87,122	9,2857		
2.İlköğretim	331	85,979	8,5317		
3.Lise	55	84,236	9,2516		
4.Ön Lisans	9	87,778	7,8546	1,00	0,416
5.Lisans	29	85,172	9,8997		
6.Yüksek Öğrenim	2	85,500	0,7071		
Toplam	565	86,076	8,8498		

Tablo5.3’deki veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının annelerinin eğitim durumu değişkenine göre Eleştirel düşünme eğiliminin ortalama puanları; okuryazar olmayan $X=87,122$, ilköğretim mezunu $X=85,979$, Lise mezunu $X=84,236$, Ön Lisans mezunu $X=87,778$, Lisans mezunu $X=85,172$ ve Yüksek Lisans mezunu $X=85,5$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının annelerinin eğitim düzeyleri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasında istatistiksel olarak bir fark bulunamamıştır ($f=1,00$, $p>0.05$).

Öğretmen adaylarının baba eğitim durumu değişkeni açısından eleştirel düşünme eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirtmek amacıyla ANOVA uygulanmış ve analiz sonucunda anlamlı farklılık bulunan Baba eğitim durumlarını belirtmek için Tukey testi yapılmış ve sonuçlar Tablo5.4’de bulunmaktadır.

Tablo 5.4. Öğretmen Adaylarının Baba Eğitim Durumlarına Göre Eleştirel Düşünme Eğilimlerine İlişkin ANOVA Tanımlayıcı Tablosu

Baba Eğitim Durumu	N	X	SS	F	P	Anamlı fark (Tukey)
1.Okuryazar Değil	36	86,750	11,0023			
2.İlköğretim	308	87,101	9,0970			
3.Lise	115	84,809	7,9017			2-3
4.Ön Lisans	21	83,381	8,4645	2,462	0,032	2-5
5.Lisans	81	84,284	7,8966			
6.Yüksek Öğrenim	4	88,000	3,5590			
Toplam	565	86,076	8,8498			

Tablo 5.4'deki veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumu değişkenine göre Eleştirel düşünme eğiliminin ortalama puanları; okuryazar olmayan $X=86,750$, ilköğretim mezunu $X=87,101$, Lise mezunu $X=84,809$, Ön Lisans mezunu $X=83,381$, Lisans mezunu $X=84,284$ ve Yüksek Lisans mezunu $X=88,000$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının babalarının eğitim düzeyleri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasında istatistiksel olarak bir fark bulunmuştur ($f=2,462$, $p<0.05$).

Anamlı farklılığın hangi bölümler arasında olduğunu göstermek için One-Way ANOVA testinden Tukey analizi yapılmıştır. Tablodaki veriler incelendiğinde Baba eğitim durumuna göre öğretmen adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimine yönelik verilere bakılırsa; ilköğretim mezunu, lise mezunu ve lisans mezunu arasında anlamlı fark bulunmuştur. Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerine bakıldığında babalarının eğitim durumu ilköğretim mezunu olanların, lise ve lisans mezunu olanlara göre lehine farklılaştığı görülmektedir. Başka bir ifade ile öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumu ilköğretim mezunu olanların, lise ve lisans mezunu olanlara göre eleştirel düşünme eğilimi daha yüksektir diyebiliriz.

5.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular

İkinci alt problemde öğretmen adaylarının cinsiyet ve öğrenim görülen bölüm değişkenleri açısından öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı farkın olup olmadığı belirtmek için bağımsız örneklem t-testinden yararlanılmış, ANOVA

uygulanmış, analiz sonucunda anlamlı farklılık bulunan bölümleri belirtmek için Tukey testi yapılmıştır. Araştırma bulgularının sonuçları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 5.5. Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına İlişkin Bağımsız Örneklem t- Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{x}	Ss	df	T	p
Kadın	375	140,741	25,9232	563	1,369	,17
Erkek	190	137,684	23,3278			

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum verileri Tablo5.5 incelendiğinde yapılan t-testi sonucunda ($p>.05$) düzeyinde anlamlı farklılık bulunamamıştır. Başka bir ifade ile öğretmen adaylarının cinsiyetinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerinde etkisi olmadığı şeklinde de ifade edilebilir.

Öğretmen adaylarının öğrenim görülen bölüm değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirtmek amacıyla ANOVA uygulanmış ve analiz sonucunda anlamlı farklılık bulunan bölümleri belirtmek için Tukey testi yapılmış ve sonuçlar Tablo5.6’da bulunmaktadır.

Tablo 5.6. Öğretmen Adaylarının Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına İlişkin ANOVA Tanımlayıcı Tablosu

Bölüm	N	\bar{x}	SS	F	P	Anlamlı fark
1.Fen Bilgisi Öğretmenliği	54	141,963	25,1508	9,289	.00	2-1, 2-3 2-4, 2-5 2-6, 2-7 2-8, 2-10 8-1, 8-3 8-4,8-5
2.PDR	103	123,379	24,7319			
3.İlköğretim Matematik Öğretmenliği	77	140,857	21,7490			
4.Sınıf Öğretmenliği	79	143,658	23,5589			
5.Türkçe Öğretmenliği	62	144,339	22,3826			
6.Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	55	138,709	26,1984			
7.BÖTE	31	142,419	28,2026			

Tablo 5.6. Öğretmen Adaylarının Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına İlişkin ANOVA Tanımlayıcı Tablosu(devam)

8.BESYÖ	25	161,040	7,8660	8-6, 8-9
9.Müzik Öğretmenliği	32	135,938	25,8930	
10.Resim Öğretmenliği	47	148,936	20,8153	
Toplam	565	139,713	25,1013	

Tablo 5.6’da görüldüğü gibi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına bakıldığında öğretmen adaylarının; Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümünün (141,96), PDR (123,37), İlköğretim Matematik Öğretmenliği bölümünün (140,85), Sınıf Öğretmenliği bölümünün (143,65), Türkçe Öğretmenliği bölümünün (144,33), Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünün (138,70), BÖTE bölümünün (142,41), BESYÖ bölümünün (161,04), Müzik Öğretmenliği bölümünün (135,93) ve Resim Öğretmenliği bölümünü (148,93) ortalama puanları bulunmuştur. Öğretmen adaylarının farklı bölümlere göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları incelendiğinde, bölümler ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$).

Öğretmen adaylarının öğrenim görülen bölüm değişkeni açısından öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark bulunan bölümleri belirtmek için Tukey testi yapılmış ve analiz sonuçları yukarıdaki Tablo 5.6’de gösterilmiştir.

Tablo 5.6. incelendiğinde öğretmen adaylarının Öğretmenlik Mesleğine yönelik tutumlarının hangi bölümler arasında anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Tablodaki veriler incelendiğinde bölümlere göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına bakılırsa; fen bilgisi öğretmenliği, matematik öğretmenliği ve BESYÖ bölümleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, matematik öğretmenliği bölümüne göre lehine, BESYÖ bölümüne göre aleyhine farklılaşma vardır. Başka bir ifadeyle fen bilgisi öğretmenliği bölümündeki öğretmen adaylarının matematik bölümündeki öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları daha yüksekken, BESYÖ’ ye göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu daha düşük bulunmuştur.

PDR bölümü ile Fen, Matematik, sınıf, Türkçe, sosyal, BÖTE, BESYÖ ve Resim öğretmenliği bölümleri arasında öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu bölümlerin p değeri eşit olduğundan ($p=0.00$) PDR bölümündeki öğretmen adaylarının, diğer bölümdeki öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları daha düşük bulunmuştur.

Tablodaki diğer bulguya göre BESYÖ bölümündeki öğretmen adaylarının, Fen, PDR, Matematik, Sınıf, Sosyal ve Müzik öğretmenliği bölümündeki öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları daha yüksek bulunmuştur.

Elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının mesleki tutumlarının ortalama puanlarına bakılarak en yüksek düzeyde tutuma sahip bölüm BESYÖ, en düşük düzeyde tutuma sahip olan bölüm de PDR olarak bulunmuştur.

5.3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular

Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimi İle Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları arasında ilişkinin olup olmadığını belirlemek için Person Korelasyon analizi yapılmış ve sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo5.7. Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimi İle Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinden Alınan Toplam Puanların Korelasyon Katsayısı

			Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinden Alınan Toplam Puan
		Korelasyon	.270**
Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeğinden Alınan Toplam Puan		Sig	.00
		N	578

** $p<.01$

Tablodaki verilere göre, öğretmen adaylarının Eleştirel düşünme eğilimi ölçeğinden alınan toplam puanlar ile Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden alınan toplam puanlar arasında $p<0.01$ düzeyinde anlamlı ilişki bulunmuştur. Ancak tablodaki korelasyon katsayısı incelendiğinde bu ilişkinin düşük düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır($r=.270, p<0.01$).

6. SONUÇ ve TARTIŞMA

Eğitim fakültesindeki öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimi ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına sahip olma düzeyleri ile arasındaki ilişkiyi belirlemeye amaçlayan araştırmanın bu bölümünde; Kişisel Bilgiler, Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ölçeklerine verilen cevaplara göre elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına sahip olma düzeyleri ile arasındaki ilişki tartışılmıştır. Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular yorumlanarak, bu araştırma ile ilgili benzer çalışmalar hakkında bilgi verilmiş ve çalışma ile ilgili öneriler aşağıda yer almaktadır.

Eğitim fakültesindeki öğretmen adaylarının cinsiyet değişkeni açısından eleştirel düşünme becerisi ölçeğine verdikleri yanıtların t-testi analiz sonucundan, kadın ve erkek öğretmen adayları arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. İstatistiksel olarak cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri üzerinde bir etkisinin olmamasına karşın erkeklerin ortalama puanları kadın öğretmen adaylarının ortalama puanından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Korkmaz (2009-a), Özdemir (2005), Sarıgöz (2014), Küçük (2007), Ekinci ve Aybek (2010) yaptığı araştırmalarda eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının, eleştirel düşünme düzeyi ile cinsiyet faktörü arasında anlamlı farklılık bulunamadığı sonucuna varılması bu araştırmayı desteklemektedir. Bağcı ve Şahbaz (2012), Şen (2009), yaptığı çalışmada Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerilerine sahip olma durumu ile cinsiyet faktörü arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Narin ve Aybek (2010), MEB'e bağlı kurumlarda çalışan toplam 110 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin eleştirel düşünme becerilerini bazı değişkenlere göre incelemiştir. Cinsiyet faktörüne göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eleştirel düşünme becerileri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Avaroğuları ve Şaman (2020), Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre eleştirel düşünme eğilimleri arasında istatistiki anlamda fark bulunamamıştır. Saçlı ve Demirhan (2008), yaptığı çalışmada BESYÖ bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının eleştirel düşünme düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı fark görülmemiştir. Certel vd. (2011), Beden Eğitimi Öğretmen adaylarının cinsiyet faktörüne göre eleştirel düşünme eğilimleri toplamda ve “açık fikirlilik”,

“analitiklik”, “kendine güven”, “sistemantiklik” ve “meraklılık” alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamazken, “doğruyu arama” alt boyutunda kız öğretmen adayları lehine anlamlı fark bulunmuştur. Küçük ve Uzun (2013), müzik öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme eğilimi ile cinsiyet faktörü arasında anlamlı düzeyde farklılığın olmadığı saptanmıştır. Semerci (2009), Doğu Anadolu Bölgesindeki üniversitelerin Eğitim Fakültelerinin son sınıflarında öğrenim göre öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farkın olup olmadığını incelemiştir. Yapılan analiz sonucunda cinsiyetin eleştirel düşünme eğilimini etkilemediği belirtilmiştir.

Can ve Kaymakçı (2015), sınıf ve fen bilgisi öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerini farklı değişkenlere göre ölçmeyi amaçladığı çalışmada cinsiyete göre “Açık Fikirlilik”, “Doğruyu Arama”, “Kendine Güven” ve “Sistemantiklik” alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunamamıştır. “Analitiklik” ve “Meraklılık” alt boyutlarına göre kız öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri erkeklere göre daha yüksek olduğu söylenmektedir. Çakmak ve Civelek (2013), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ön test- son test puanları ile cinsiyet faktörü arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır.

Kuvaç ve Koç (2014), fen bilgisi öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerini farklı değişkenlerden ölçtüğü çalışmada eleştirel düşünme eğilimi ve cinsiyet değişkeninin toplam puanları arasında anlamlı fark bulunamamasına rağmen, “açık fikirlilik” ve “doğruyu arama” alt boyutlarında kız öğretmen adayları lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Güneş vd. (2013), fen bilgisi öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerini farklı değişkenlerden ölçtüğü çalışmada cinsiyet ile eleştirel düşünme eğilimi alt ölçek puanları arasında “sistemantiklik” ve “doğruyu arama” alt boyutlarında kız öğretmen adayları lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Beşoluk ve Önder (2010), öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimi ile cinsiyet değişkeni arasında kız öğretmen adayları lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Korkmaz (2009), ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin eleştirel düşünme eğilim ve düzeylerini belirli değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmacının verilerine göre cinsiyetin eleştirel düşünme eğilim ve düzeyine etkisinin

olmadığı bulunmuştur. Tekin vd. (2016), yaptığı çalışma sonucunda cinsiyetin fen bilgisi öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri üzerinde etkisinin olmadığı yönünde sonuç bulunmuştur.

Açışlı (2016), sınıf öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile cinsiyet değişkeni arasında sadece “açık fikirlilik” alt boyutunda erkek öğretmen adayları lehine anlamlı fark bulunmuştur. Kartal (2012), yaptığı çalışmada örneklem olarak birden fazla üniversitede öğrenim gören Fen Bilgisi Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimini ölçmeye çalışmıştır. Bu çalışmada Fen Bilgisi Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri erkek öğretmenler lehine anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark, “açık fikirlilik” ve “doğruyu arama” alt ölçeklerinde erkek öğretmen adaylarının kız öğretmen adaylarından daha yüksek eleştirel düşünme eğilimine sahip olduğu yönünde sonuçlanmıştır. Sağlam vd. (2013), Sınıf ve Türkçe öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının eleştirel düşünme düzeyleri ile cinsiyet arasında erkek öğretmenler lehine anlamlı fark tespit edilmiştir.

Bökeoğlu ve Yılmaz (2005), “*Üniversite Öğrencilerinin Eleştirel Düşünmeye Yönelik Tutumları İle Araştırma Kaygıları Arasındaki İlişki*” isimli çalışmasında farklı değişkenlere göre öğretmen adaylarının eleştirel düşünmeye yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını incelemiştir. Cinsiyete göre Öğretmen adaylarının eleştirel düşünmeye yönelik tutum ölçeğinin hem toplam puana göre hem “analitiklik” ve “açık fikirlilik” alt boyutlarına göre erkekler lehine anlamlı fark bulunmuştur. Yani erkek öğretmen adaylarının eleştirel düşünmeye yönelik tutumları kızlara göre daha olumlu olduğu sonucuna varılmıştır. Karaman (2016), Erdem ve Yazıcıoğlu (2015) yaptığı çalışmasında öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre eleştirel düşünme eğilimleri erkek öğretmen adayları lehine sonuçlanmıştır.

Öğretmen adaylarının farklı bölümler açısından eleştirel düşünme eğilimleri incelendiğinde, öğrenim görülen bölüm değişkenine göre eleştirel düşünme eğilimi arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, BESYÖ ve Resim Öğretmenliği bölümleri arasında İlköğretim Matematik Öğretmenliği aleyhine anlamlı farklılık bulunmuştur. Başka bir ifadeyle İlköğretim Matematik Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının eleştirel düşünme

eğilimlerinin, Sınıf Öğretmenliği, BESYÖ ve Resim Öğretmenliği bölümlerine göre daha düşük bir eğilime sahip olduğu belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilim puanlarının en yüksekten en düşük puan alan bölümlerin sıralaması; BESYÖ, Müzik Öğretmenliği, Resim Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, BÖTE, PDR, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği ve İlköğretim Matematik Öğretmenliği şeklindedir. Araştırma bulgularına göre, Fen Bilgisi Öğretmenliği ve İlköğretim Matematik Öğretmenliği gibi bölümlerin eleştirel düşünme eğilimlerinin düşük çıkma nedeni muhtemelen pozitif bilimlere olan inançlarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Yani pozitif bilimler olan Fen Bilgisi ve İlköğretim Matematik öğretmenliği gibi bölümlerde bilgi formüllerine döküldüğünde ve mutlak bilgiyi kabul ettiklerinden bilgiyi sorgulamadıkları, eleştirel bakmadıkları düşünülmektedir.

Semerci (2010), Doğu Anadolu Bölgesinde bulunan üniversitelerin Eğitim Fakültelerinde öğrenim göre öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile öğrenim görülen bölüm arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuş ve bu fark Türkçe Öğretmenliği lehine sonuçlanmıştır. Eleştirel düşünme ölçeğinin alt boyutlarına göre, “doğruyu arama” alt ölçeği Fen Bilgisi öğretmenliği bölümü lehine, “açık fikirlilik” alt ölçeği Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümü lehine ve diğer alt ölçeklerde ise Türkçe Öğretmenliği bölümü lehine anlamlı değer göstermektedir. Eleştirel düşünme eğilim puanları en düşük olan bölümden en yüksek olana doğru sırasıyla; Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği şeklindedir. Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin alt boyutlarına göre “sistematiklik” hariç bütün alt boyutlarında bölüm değişkenine göre anlamlı fark bulmuştur.

Erdem ve Yazıcıoğlu (2015), yaptığı çalışmalarında öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilim düzeyleri hakkında görüşlerinin öğrenim görülen anabilim dalı değişkenine göre aralarında istatistiksel anlamda fark bulunmuştur. Küçük (2007), son sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerini çeşitli değişkenlere göre incelemiş, öğretmen adaylarının bu beceriye yönelik eğilimi ile öğrenim gördüğü bölüm arasında anlamlı farkın bulunduğu sonucuna varmıştır. Buna göre, Resim öğretmenliği “doğruyu arama”, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği “analitiklik”,

Okul Öncesi Öğretmenliği “sistematiklik” ve İngilizce Öğretmenliği “açık fikirlilik” alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Can ve Kaymakçı (2015), sınıf ve fen bilgisi öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerini belirli değişkenlere göre ölçmeye çalıştığı araştırmasında öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölüm değişkenine göre eleştirel düşünme eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Karaman (2016) ve Korkmaz (2009-a) öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlerin eleştirel düşünme eğilim ve düzeylerini farklılaştırmadığı belirtilmiştir. Yine Korkmaz (2009) , farklı öğretim kademelerinde (ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim) görev alan öğretmenlerin Branş değişkeni ile eleştirel düşünme eğilim ve düzeyleri arasında gerek toplam puan açısından gerekse alt ölçek puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Beşoluk ve Önder (2010), lisans ve yüksek lisan öğrencileri ile çalıştığı araştırmasında öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlerin eleştirel düşünme eğilim ve düzeylerini farklılaştırmadığı sonucuna varılmıştır. Fakat eleştirel düşünme eğilimleri düşük düzeyde, orta düzeyde ve yüksek düzeyde olanların yüzdeleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Ekinci ve Aybek (2010), öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışmada eleştirel düşünme becerileri ile öğrenim görülen bölüm değişkeni arasında anlamlı düzede farkın olmadığı görülmüştür. Araştırmacıya göre öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin aynı düzeyde olmalarının nedenini, eğitim fakültesini birbirine yakın puanlarla kazandıklarına ve farklı bölümler olsa da birbirine yakın nitelikte eğitim verilmesinden kaynaklandığını düşünmektedir.

Yapılan araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının anne eğitim durumu değişkenine bağlı olarak Eleştirel düşünme ölçeğine verdikleri yanıtların analiz sonuçlarından, okuryazar olmayan, ilköğretim mezunu, lise mezunu, ön lisans mezunu ve yükseköğretim mezunu annelere sahip öğretmen adaylarının Eleştirel düşünme ölçeğine verdikleri yanıtların t-testi analizi sonucunda; anne eğitim düzeyi değişkenine bağlı olarak anlamlı farklılığın olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu sonuca göre öğretmen adaylarının, annelerinin eğitim durumu değişkenine bağlı olarak eleştirel düşünme becerisi hakkında benzer fikirde olduğu sonucuna varılmıştır. Literatür taraması yapıldığında bu sonuca paralel olan çalışmalar; Şen(2009), araştırmasında Türkçe

öğretmen adaylarının eleştirel düşünme tutumlarını ölçmeye amaçlamış ve eleştirel düşünme eğilimi ile anne eğitim düzeyleri arasında anlamlı fark bulamamıştır. Can ve Kaymakçı (2015), sınıf ve fen bilgisi öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerini araştırdığı çalışmasında eleştirel düşünme eğilimi ile anne eğitim durumu düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Ekinci ve Aybek (2010), Beşoluk ve Önder (2010), Özdemir (2005) öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimi ile anne eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tümkiye ve Aybek (2008) yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile anne eğitim düzeyi arasında istatistiksel anlamda farklılık bulmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının Baba eğitim durumu değişkenine bağlı olarak okuryazar olmayan, ilköğretim mezunu, lise mezunu, ön lisans mezunu ve yükseköğretim mezunu babalara sahip öğretmen adaylarının Eleştirel düşünme ölçeğine verdikleri yanıtların t-testi analizi sonucunda, baba eğitim düzeyi değişkenine bağlı olarak anlamlı fark bulunmuştur. Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri babalarının eğitim durumu İlköğretim mezunu olanlar, lise ve lisans mezunu olanlarına göre lehine farklılaşma vardır. Başka bir ifade ile öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumu ilköğretim mezunu olanların, lise ve lisans mezunu olanlara göre eleştirel düşünme eğilimleri daha yüksektir diyebiliriz. Şen(2009), Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünme tutumları ile baba eğitim düzeyleri arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Tümkiye ve Aybek (2008), Özdemir (2005), Ekinci ve Aybek (2010) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile baba eğitim düzeyi arasında istatistiksel anlamda farklılık bulunamaması araştırmamızın sonucuyla paralel göstermemektedir. Beşoluk ve Önder (2010), öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimi ile baba eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Can ve Kaymakçı (2015), sınıf ve fen bilgisi öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerini araştırdığı çalışmasında eleştirel düşünme eğilimi ile baba eğitim düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının cinsiyet değişkeni açısından öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına göre anlamlı fark bulunmazken kadın öğretmen

adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ortalamaları daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yani başka bir ifadeyle, cinsiyet faktörünün öğretmen adaylarının mesleğine karşı tutumları üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu çalışmada doğrultusunda, cinsiyetin öğretmenlerin mesleki tutumlarını etkilemediği, artık öğretmenlik mesleğinin sadece kadın mesleği olmadığı sonucuna varılabilir.

Bu bulguyu destekleyen çalışmalar; Bulut (2009), Demirtaş vd. (2011), Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını değerlendirdiği çalışmada cinsiyetin mesleki tutum üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Yapılan çalışmada kız ve erkek öğretmen adaylarının olumlu mesleki tutumlara sahip olduğu ve tutum puanları birbirine çok yakın olması neticesinde mesleğine yönelik benzer tutumlara sahip oldukları şeklinde yorumlanmıştır. Taşkın ve Hacıömeroğlu (2010) yaptığı çalışmada bu sonuçla paralel bulgular elde etmiştir. Özder vd. (2010), sınıf öğretmenliği ve okulöncesi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleki tutumları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı fark bulunamazken kız öğretmen adaylarının mesleki tutumları erkeklere göre daha yüksek çıkmıştır. Ekici- Yaşar (2014), Kartal ve Afacan (2012) pedagojik formasyon alan öğretmen adayları ile yaptığı çalışmada cinsiyetin öğretmenlik mesleği üzerinde etkisinin olmadığını sonucuna varmıştır. Kahyaoğlu vd. (2013), ilköğretim öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını incelediği çalışmada cinsiyet ile mesleki tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı farkın olmadığı ve ilköğretim öğretmenlerinin mesleki tutumlarının düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Nakip ve Özcan (2016), Batı Karadeniz Bölgesinde bulunan beş farklı üniversitenin (Bülent Ecevit, Kastamonu, Abant İzzet Baysal, Bartın ve Karabük üniversitesi) Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümünde okuyan son sınıf öğretmen adaylarının mesleki tutumlarını incelemiştir. Yapılan çalışmada cinsiyetin ve üniversitenin öğretmenlik mesleğine yönelik tutuma etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Benzer çalışmalar yapan Açışlı (2012), sınıf öğretmen adaylarının cinsiyet ile mesleki tutumları arasında anlamlı fark bulunamadığı saptanmıştır. Eğitim fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Matematik bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleki tutumlarını araştıran Kaplan ve İpek (2002), cinsiyet ile mesleki tutum arasında anlamlı farkın

olmadığını tespit ederken, fakültelere göre mesleki tutumların eğitim fakültesi lehine anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Can (2010), tezsiz yüksek lisans öğrencileri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Kalemoğlu vd. (2014), yaptığı çalışmada Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin mesleki tutumlarının toplam puanı ile cinsiyet arasında anlamlı fark tespit edilemezken; “mesleki sevgi” alt boyutunda öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları kızlar lehine anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir. Yani kız öğretmen adaylarının meslek sevgisi erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu söylenmektedir. Bu sonuca benzer sonuçlar bulun Çapa ve Çil (2000), Eğitim Fakültesinde farklı bölümlerde öğrenim gören (Fizik, Kimya, Biyoloji, Matematik, Öğretim Teknolojisi Ve İngilizce Öğretmenliği) öğretmen adaylarının cinsiyet ile mesleki tutum puanlarının ortalamaları arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Fakat “mesleğine duyulan saygı” ve “mesleğini sevmeye” alt ölçeklerine göre kız öğretmenler lehine, “mesleğinde kendine güven” alt ölçeğinde erkek öğretmenler lehine anlamlı fark bulunmuştur. Arslan (2013), “*Türkçe Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına İlişkin Karşılaştırmalı Bir Çalışma*” adlı araştırmasında Türkçe öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının mesleki tutumları ile cinsiyet değişkeni arasında toplam tutum açısından anlamlı fark bulunmazken, “Türkçe Öğretmenliği Mesleğine Bağlılık” alt boyutuna göre erkekler lehine anlamlı fark bulunmuştur. Türkçe öğretmenleri ile Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik arsında mesleğine ilişkin tutumlar arasında “Mesleki Yeterlilik Düzeyi Üzerine Görüşler”, “Toplumsal Açından Türkçe Öğretmenliğinin Gerekliliğine İnanma” alt boyutlarında ve toplam tutum puanları arasında kızlar lehine anlamlı farklılık tespit edildiği görülmektedir. Sonuç olarak Türkçe Öğretmenlerinin ve Türkçe Öğretmen Adaylarının, mesleğine yönelik orta düzeyde tutuma sahip oldukları belirtilmiştir.

Bu bulguyu desteklemeyen çalışmalar; Aydın ve Sağlam (2012) “*Öğretmen Adaylarının öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi*” adlı çalışmada öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiş ve bu farkın kızlar lehine anlamlı olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonucun bulgularıyla paralel olan çalışmalar bulunmaktadır. Terzi ve Tezci (2007) “Necatibey eğitim fakültesi öğrencilerinin

öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları”, Camadan ve Duysak (2010) “Farklı Programlardaki Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Karşılaştırılması:Rize Üniversitesi Örneği”, Akpınar vd. (2006) “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”, Aksoy (2010) “Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları.”

Çapri ve Çelikkaleli (2008), Eğitim Fakültesi ve Teknik Eğitim Fakültesi son sınıfta okuyan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını değerlendirdiği çalışmada kız öğretmen adaylarının tutum puanlarının erkek öğretmen adaylarından daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bozdoğan ve ark.(2007), “Öğretmen Adaylarının öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları” adlı çalışmada fen bilgisi öğretmenliği ve sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin cinsiyet ile mesleki yönelik tutumları arasında kızlar lehine anlamlı fark bulmuşlardır.

Uyanık (2017), sınıf öğretmenliği bölümü tüm sınıf düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını farklı değişkenlere göre incelemiştir. Elde edilen sonuçlara göre, 1., 2. ve 3. Sınıfta öğren gören sınıf öğretmen adayları mesleki tutumları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı fark bulunmazken, 4. Sınıfta öğrenim gören sınıf öğretmen adayları arasında fark bulunmuştur. Bu farka göre, kadın öğretmen adaylarının mesleki tutumları erkek öğretmen adaylarına göre daha olumlu olduğu saptanmıştır. Pehlivan- Baykara (2008), tarafından yapılan benzer bir çalışmada sınıf öğretmenliği bölümü tüm sınıf düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları ortalamalarına göre kız öğretmen adaylarının lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının farklı bölümler açısından öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları incelendiğinde, öğrenim görülen bölümler ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur. Elde edilen bulgular sonucunda, bölümlere göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına bakılırsa; fen bilgisi öğretmenliği, matematik öğretmenliği ve BESYÖ bölümleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, matematik öğretmenliği bölümündeki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına göre lehine, BESYÖ bölümüne göre aleyhine farklılaşma vardır.

Başka bir ifadeyle fen bilgisi öğretmenliği bölümündeki öğretmen adaylarının matematik bölümündeki öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları daha yüksekken, BESYÖ' ye göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu daha düşük bulunmuştur.

PDR bölümü ile Fen, Matematik, Sınıf, Türkçe, Sosyal, BÖTE, BESYÖ ve Resim öğretmenliği bölümleri arasında öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu bölümlerin p değeri eşit olduğundan PDR bölümündeki öğretmen adaylarının, diğer bölümdeki öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları daha düşük bulunmuştur. Elde edilen diğer bulgulara göre, BESYÖ bölümündeki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, Fen, PDR, Matematik, Sınıf, Sosyal ve Müzik öğretmenliği bölümündeki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarından daha yüksek bulunmuştur. Aksoy (2010), Eğitim Fakültesi son sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleki tutumları ile öğrenim görülen bölüm değişkeni arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu sonuca göre öğretmen adaylarının mesleki tutumları en yüksek olandan en düşük olana doğru, Sınıf Öğretmenliği, Resim Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Matematik Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, PDR ve BÖTE şeklinde sıralanmıştır. Sınıf Öğretmenliği ve Resim Öğretmenliği bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarının en yüksek mesleki tutumlara sahip oldukları ve tutum değerleri birbirine çok yakın olduğu sonucuna varılmıştır. PDR ve BÖTE bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının sıralamada en düşük mesleki tutumlara sahip oldukları ve tutum değerleri birbirine çok yakın olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmacıya göre, BÖTE ve PDR bölümlerinin en düşük mesleki tutuma sahip olmasının nedenini serbest piyasa beklentilerinden kaynaklandığını düşünmektedir. Sonuç olarak PDR ve BÖTE öğretmen adaylarının mesleki tutumları orta düzeyde olduğu ve diğer bölümlerin mesleki tutumları yüksek düzeyde çıkmıştır. Kalemoglu vd. (2014), yaptığı çalışmada Beden Eğitimi bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleki tutumunun yüksek düzeyde olduğu sonucuna varmıştır. Kahyaoğlu vd. (2013), ilköğretim öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını incelediği çalışmada öğrenim görülen bölüm ile mesleki tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre BÖTE, Sınıf Öğretmenliği ve Matematik öğretmenliği bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

ve Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümlerinde okuyan öğrencilere göre daha yüksek düzeyde mesleki tutuma sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Özder vd. (2010), sınıf öğretmenliği ve okulöncesi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleki tutumları ile öğrenim görülen bölüm değişkeni arasında okulöncesi öğretmenliği lehine anlamlı fark bulunmuştur. Bulut (2009), Fırat ve Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği anabilim dallarında öğrenim gören öğretmen adaylarının öğrenim görülen bölüm ile mesleki tutumları arasında anlamlı farkın olup olmadığını araştırmıştır. Yapılan araştırmada bölüm ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum arasında sosyal bilgiler öğretmenliği lehine anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. Kartal ve Afacan (2012), Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler ve Sağlık Bilimlerinden mezun olup formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının mesleki tutumları ile bölüm değişkeni arasında fark bulunmuştur. Bu fark, Sosyal Bilimler (Tarih, Coğrafya ve Edebiyat) ve Sağlık Bilimlerinin (Hemşirelik) öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puan ortalamalarının farklı olmasından kaynaklanmıştır. Terzi ve Tezci (2007), yaptığı çalışmasında öğrenim görülen anabilim dalı ile mesleki tutum arasında anlamlı düzeyde farklılık bulmuştur. Buna göre Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ile İngilizce Öğretmenliği bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarının mesleki tutumları diğer bölümlere göre daha yüksek olduğu bulunurken; Fizik ve Kimya öğretmenliği bölümündekilerin tutum puanları diğer bölümlere göre daha düşük olduğu bulunmuştur. Araştırmacıya göre bu farkın sebebi, sosyal bilimlerinde eğitim alanların öğretmenlik dışında fazla bir program alanlarının olmaması, matematik ve fen eğitimi alanlarının daha fazla program ve fakültelere sahip olmaları onları daha fazla beklentiye girmelerine sebep olduğu için farklılıklara neden olduğunu düşünmektedir. Taşkın ve Hacıömeroğlu (2010), “*İlköğretim Bölümü Öğretmen Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumları: Nicel Ve Nitel Verilere Dayalı Bir İnceleme*” adlı çalışmasında, öğretmen adaylarının mesleki tutumları ile öğrenim görülen anabilim dalı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark Sınıf öğretmenliği-fen bilgisi öğretmenliği ile sınıf öğretmenliği-okul öncesi öğretmenliği arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Araştırmacı bunun nedeni meslek bilgisini ve alan eğitimini veren öğretim elemanlarının farklı olmasından kaynaklandığını düşünmektedir. Camadan ve Duysak (2010), farklı bölümlerde öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleki tutumları ile öğrenim gördükleri bölüm arasında

istatistiksel düzeyde farkın oluğu görülmüştür. Bu farka göre Sosyal Bilimlerde (Sınıf, Sosyal Bilgiler, Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği) öğrenim gören öğretmen adayların öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları Fen Bilimlerinde (Fen Bilgisi Öğretmenliği ve İlköğretim Matematik Öğretmenliği) öğrenim gören öğretmen adaylarından daha olumlu düzeyde tutuma sahip olduğu bulunmuştur.

Aydın ve Sağlam (2012), öğretmen adaylarının mesleki tutumları ile bölüm değişkeni arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Çapri ve Çelikkaleli (2008), Teknik Eğitim Fakültesi ve Eğitim Fakültesinin son sınıflarında okuyan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını değerlendirdiği çalışmasında öğrenim görülen programın öğretmen adaylarının mesleğine ilişkin tutumlarını etkilemediği bulunmuştur.

Demirtaş vd. (2011), Eğitim Fakültesi son sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını değerlendirdiği çalışmasında öğrenim görülen bölümün mesleki tutum üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Yapılan çalışmada bölümlerin mesleki tutum ortalamalarına göre en yüksek ortalama Resim öğretmenliği ve İlköğretim Matematik Öğretmenliği programlarına ait olduğu, en düşük ortalamanın da BÖTE öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarına ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bozdoğan vd. (2007), Fen Bilgisi ve Sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yaptığı çalışmasında öğrenim görülen anabilim dalı (bölüm) ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında istatistiksel anlamda fark bulamamışlardır.

Araştırmada öğretmen adaylarının Eleştirel düşünme eğilimi ölçeğinden alınan toplam puanlar ile Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden alınan toplam puanlar arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Ancak korelasyon katsayısı incelendiğinde bu ilişkinin düşük düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Yani eleştirel düşünme eğilimi ile öğretmenlik mesleğine karşı tutumlar arasında ilişkinin olduğu fakat iki değerşken arasındaki ilişkinin zayıf olduğu sonucuna varılmıştır.

7. ÖNERİLER

Eğitim fakültesinde öğrenim gören son sınıf öğretmen adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimi ile Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumların belirlenmesi ve arasındaki ilişkiyi farklı değişkenler açısından ölçen bu çalışmanın sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkarak önerilerde bulunulmuştur.

- 1) Bu çalışma Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi eğitim fakültesinde gerçekleşmiş olup diğer üniversiteleri de kapsayan benzer araştırmalar yapılabilir.
- 2) Bu çalışmada öğretmen adaylarının hakkında elde edinilen kişisel bilgiler soruları sınırlı sayıdadır. Bu yüzden daha kapsamlı bilgiler için (Üniversite not ortalaması, ÖSYM puanı, kardeş sayısı vb.) bir form düzenlenip benzer çalışmalarda kullanılabilir.
- 3) Bu çalışma sadece Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarından 4. Sınıf düzeyinde olanlara uygulanmıştır. Hem formasyon hem de Fen Edebiyat Fakültesinde eğitim gören tüm sınıf düzeyine uygulanabilir.
- 4) Öğretmen adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimi ile Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları arasındaki ilişkinin düşük düzeyde çıkmasının nedenleri araştırılabilir.
- 5) Hem okumakta olan hem de MEB' e atanan öğretmen adaylarının mesleki tutumlarının geliştirilmesine yönelik hizmet içi eğitim verilebilir.
- 6) Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesi için lisans eğitimi döneminde bir ders olarak verilebilir.

KAYNAKLAR

- Açışlı, S. (2016). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğrenme Stilleri ile Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 15(1), 273-285. [Online]:<http://ilkogretim-online.org.tr>, doi:<http://dx.doi.org/10.17051/io.2016.78596>
- Akinoğlu, O. (2003). Bir Eğitim Değeri Olarak Eleştirel Düşünme. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (3), 7-26.
- Aksoy, M. E. (2010).Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, (2), 197-212.
- Akpınar, E., Yıldız, E. ve Ergin, Ö. (2006).Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19: 56-62.
- Alp, G. (2019). Scratch Programı İle Web Destekli İşbirlikli Öğrenme Yönteminin İlkokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Kavramsal Anlama Düzeylerine Ve Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Alper, A. (2010). Critical Thinking Disposition of Pri-Service Teachers. *Ankara Üniversitesi Education and Science*, Vol. 35, No 158.
- Aslan, D. ve Akyol- Köksal, A. (2006).Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ve Mesleki Benlik Kaygılarının İncelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Cilt 15, Sayı 2, s.51-60.
- Arastaman, G. (2013).Eğitim ve Fen Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Öz-Yeterlik İnançları ve Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumlarının İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, Cilt 14, Sayı 2, Ağustos 2013, Sayfa 205-217.
- Arslan, A. (2013).Türkçe Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına İlişkin Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 36.
- Arslan, M. (1996). Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Konusunda Yeni Yaklaşımlar. *Sempozyum 96 Modern Öğretmen Yetiştirmede Gelişme ve İlerlemeler*, Ankara: M.E.B. Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü ve H.Ü. Eğitim Fakültesi.
- Avaroğulları, K.A. ve Şaman, B. (2020).Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğrenme Sitilleri ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, e-ISSN:2146-5983, sayı:53, sayfa:411-434.

- Ayarcı- Kesim, R. (2007). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Karşı İlgi, Tutum ve Beklenti Düzeyleri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aybek, B. (2006). Konu Ve Beceri Temelli Eleştirel Düşünme Öğretiminin Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimi Ve Düzeyine Etkisi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Aybek, B. (2007). Konu Ve Beceri Temelli Eleştirel Düşünme Öğretiminin. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , Cilt 16, Sayı 2, s.43-60.
- Aydın, R. ve Sağlam, G.(2012).Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği).*Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 257-294.
- Bağcı, H.ve N.K. Şahbaz (2012). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Düşünme Becerileri Üzerine Bir Değerlendirme. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 8, Sayı 1, Nisan 2012, ss.1-12.
- Beşoluk, Ş. ve Önder, İ.(2010). Öğretmen Adaylarının Öğrenme Yaklaşımları, Öğrenme Stilleri ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 9(2), 679-693. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Beyer, B. (1991). Teaching Thiking Skills: A Handbook For Elementary School Teachers. Boston, USA. Allyn and Bacon.
- Bodur, H. (2010). İlköğretim İkinci Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde İçerik Temelli Eleştirel Düşünme Öğretiminin Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Bodur, M. (2006). Eğitim Fakültesi Programlarının Farklı Lise Çıkışlı Öğrencilerin Öğretmenlik Tutumlarına Etkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Bozca, S. (2015). Öğretmenleri Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları İle İş Doyumları Arasındaki İlişki. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bozdoğan, A., E., Aydın, D.ve Yıldırım, K. (2007).Öğretmen Adaylarının öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, Cilt 8, Sayı 2, (2007), (83-97).
- Bökeoğlu-Çokluk, O. ve Yılmaz, K. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Eleştirel Düşünmeye Yönelik Tutumları İle Araştırma Kaygıları Arasındaki İlişki. *Kuram ve Uygulamadaki Eğitim Yönetimi*, sayı 41, ss. 47-67.
- Bulut, İ. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi (Dicle ve Fırat Üniversitesi Örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*,14 (2009), 13-24

- Camadan, F. & Duysak, A. (2010).Farklı Programlardaki Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Karşılaştırılması: Rize Üniversitesi Örneği. *The Journal of SAU Education Faculty*, 20.
- Can, S., Can, Ş. ve Durukan, E. (2010).Cumhuriyetten Günümüze Öğretmen ve Öğretmenin Yetiştirilmesi.*Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 1 (1), 0-0. Retrieved from: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunibesyo/issue/28883/308955>
- Can, Ş. (2010).Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları.*Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi(İLKE)*, Sayı 24.
- Can, Ş. ve Kaymakçı, G. (2015). Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimleri. *NWSA Education Sciences*, 10 (2), 66-83.
- Cantürk-Günhan, B. ve Başer, N. (2009). Probleme Dayalı Öğrenmenin Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 451-482.
- Certel, Z.,Çatıkkaş, F. ve Yalçınkaya, M. (2011). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Duygusal Zeka ile Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 2011; 13 (1): 74–81.
- Ceyhan, S. (2014). Sınıf Öğretmen Adaylarının Yeterlilik Algıları Ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları (Doğu Anadolu Bölgesi). *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Cüceloğlu, D. (1994). İyi Düşün Doğru Karar Ver. *Sistem Yayıncılık*: İstanbul.
- Cüceloğlu , D. (1998). İyi Düşün Doğru Karar Ver. *Sistem Yayıncılık*, İstanbul.
- Çakmak, E. ve Civelek, F. (2013). Tartışmacı Yazma Eğitiminin Öğretme Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Yazma Kaygılarına Etkisi. *GEFAD/GUJGEF*, 33(2): 355-371.
- Çapa, Y. ve Çil, N. (2000). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18: 69 – 73.
- Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum ve Mesleki Yeterlik İnançlarının Cinsiyet, Program ve Fakültelerine Göre İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:9, Sayı:15, S:33-53.
- Çetin, Ş. (2006). Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi (Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 28-37.

- Çetin,Ş.(2003). Anadolu Öğretmen Lisesi ve Düz (Genel) Lise Çıkışlı Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, Ankara, s.24.
- Çetinkaya, R. (2007).Türkçe Öğretmen Adaylarının Yeterlilik Algıları Ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N.(2011). Öğretmen Adaylarının Özyeterlilik İnançları ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. **Eğitim ve Bilim**, Cilt 36, Sayı 159.
- Dil-Coşkun, S. (2001). Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeyleri. **Bilim Uzmanlığı Tezi**. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, T ve Çoban, A.E. (2009). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. **Eğitim ve Bilim**. Cilt:34, Sayı: 153.
- Dutoğlu, G. ve Tuncel, M. (2008). Aday Öğretmenlerin Eleştirel Düşünme Eğilimleri İle Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişki. **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:8, Sayı:1.
- Eldeleklioğlu, J. ve Özkılıç, R. (2008). Eleştirel Düşünme Eğitiminin PDR Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi. **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, Cilt: III Sayı:29.
- Ekinci, A. ve Aybek, B. (2010). Öğretmen Adaylarının Empatik ve Eleştirel Düşünme. **İlköğretim Online**, 9(2), 816-827.
- Ekici- Yaşar, F. (2014). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Örneği). **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 7 Sayı: 35, ISSN: 1307-9581.
- Engin, G. Ve Koç-Çiçekli, G. (2014). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları (Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği). **Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi**. TSA / YIL: 18 S: 2
- Erdem, A.R. ve Yazıcıoğlu, A. (2015). Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünmeye Yönelik Görüşlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Yıl:3, Sayı:19, Ss:1-15.
- Facione, P. A.,Giancarlo, C. A., Facione, N. C., &Gainen, J., (1995).The dispositionto ward critical thinking. **Journal of General Education**. 44(1),1-25.
- Facione, N. C. ve Facione, P. A. (1996). Externalizing the critical thinkingin knowledge development and clinical judgment. **Nursing Outlook**, 44,129-136.

- Gülsoy, F. (2010). Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fizik Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gülveren, H. (2007). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerileri Ve Bu Becerileri Etkileyen Eleştirel Düşünme Faktörleri. **Yayınlanmamış Doktora Tezi**. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Güneş- Özsoy, Z., Barış-Çingil, Ç. ve Kırbaslar, F.G.(2013). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Matematik Okuryazarlığı Öz-Yeterlik Düzeyleri İle Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. **Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı 19 (2013-1) 47-64.
- Gür, K. (2010). Anadolu Öğretmen Liseleri Öğrencileri İle Anadolu Liseleri Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Ölçülmesi (Konya İl Örneği). **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Güven, M. ve Kürüm, D. (2008). Öğretmen Adaylarının Öğrenme Stilleri İle Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki İlişki (Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma). **İlköğretim Online**, 7(1), 53-70.
- Güzel, S. (2005). Eleştirel Düşünme Becerilerini Temel Alan İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminin Öğrenme Ürünlerine Etkisi. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Güzel- Kuyucu, E. (2019). Akademisyenlerin Eleştirel Düşünme Düzeyleri İle Örgütün Etik İklimine İlişkin Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Hoşgörür, V., Kılıç, Ç. ve DüNDAR, H. (2002).Kırıkkale Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumları. **M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**. Sayı 16, Sayfa 91-100.
- Işık, B. (2019). Eleştirel Düşünme Eğilimi: Çalışanlar ve Yöneticiler Üzerine Karma Bir Araştırma. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İpşiroğlu, Z. (2002).Eleştirel Düşünme Öğretilir mi? **www.felsefe ekibi.com**.
- İşçi, G. (2019). Öğretmen Adaylarının Duygusal Zeka Düzeyleri İle Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- İşlekeller, A. (2008). Eleştirel Düşünme Becerilerini Temel Alan Türkçe Öğretiminin Üstün Ve Normal Zihin Düzeyindeki Öğrencilerin Erişi, Eleştirel Düşünme Düzeylerine Ve Tutumlarına Etkisi. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kahyaoglu, M., Tan, Ç. ve Kaya, M.F. (2013). İlköğretim Öğretmen Adaylarının Öğrenme Stilleri Ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 21, s. 225-236.
- Kalemoğlu, V. Y., Erbaş, M.K. ve Ünlü, H. (2014).Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarını Yordama Gücü. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12 (2), 113-123.
- Kaloç, R. (2005). Orta Öğretim Kurumu Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerileri Ve Eleştirel Düşünme Becerilerini Etkileyen Etmenler. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* .Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Kaplan, A.ve İpek, A.S. (2002).Matematik Öğretmenliği Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, Cilt 27, Sayı 125 (69-73).
- Karaman, M. K. (2016). Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri Ve Eleştirel Düşünme Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, Cilt:4, Sayı: 1.
- Karasar, N. (1998). Bilimsel Araştırma Yöntemi-Kavramlar, İlkeler, Teknikler (8. Basım). *Nobel Yayın Dağıtım*: Ankara.
- Karasar, N. (1999). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: *Nobel Yayın Dağıtım*.
- Karatekin, K., Meray, Z. ve Keçe, M. (2015).Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal Of Education Faculty)*, Cilt: XII, Sayı:1,70-96 <http://efdergi.yyu.edu.tr>. ISSN:1305-2020.
- Kartal, T. (2012). İlköğretim Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi . *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi(KEFAD)*, 13(2), 279-297.
- Kartal, T. ve Afacan, Ö. (2012).Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl 12, Sayı 24, 76 – 96
- Kaya, K. (2004).Beden Eğitimi Ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Kazancı, O. (1989). Eğitimde Eleştirel Düşünme ve Öğretimi. *Kazancı Kitapevi A.Ş.* , İstanbul.
- Korkmaz, Ö. (2009-a). Eğitim Fakültelerinin Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilim Ve Düzeylerine Etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Güz 2009, 7(4), 879-902.

- Kökdemir, D. (2003). Belirsizlik Durumlarında Karar Verme Ve Problem Çözme.(*Yayınlanmamış Doktora Tezi*).Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Korkmaz, Ö. (2009-a). Eğitim Fakültesindeki Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilim ve Düzeylerine Etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 879-902.
- Korkmaz, Ö. (2009-b). Öğretmenlerin Eleştirel Düşünme Eğilim ve Düzeyleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, Cilt 10, Sayı 1, (2009), (1-13).
- Korkmaz, Z.S. (2018).Eleştirel Düşünme Becerileri Eğitiminin Öğretmenlerin Ve Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Kurnaz, A. (2007).Eleştirel Düşünme Öğretimi Etkinlikleri Planlama, Uygulama ve Değerlendirme. *Eğitim Yayınevi*, 2019, ISBN:9786054392452.
- Kutluca, T. ve Ekici, G. (2010).Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Tutum ve Öz-Yeterlik Algılarının İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,38, 177-188.
- Kuvaç, M. ve Koç, I.(2014). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimleri: İstanbul Üniversitesi Örneği. *Turkish Journal of Education*. Volume 3, Issue 2.
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek Danışmanlığı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Küçük, D. A. ve Uzun, Y. B. (2013). Müzik Öğretmeni Adaylarının Eleştirel düşünme Eğilimleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir eğitim fakültesi dergisi(KEFAD)*, Cilt 14, sayı 1, Nisan 2013, sayfa 327-345.
- Küçük, G. (2007). Aday Öğretmenlerin Eleştirel Düşünme Eğilimleri İle Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2000). 2001 Yılı Başında Milli Eğitim, *Ankara, MEB yayınevi*.
- Munzur, F. (1999). Türk Dili ve Edebiyat Kitaplarında Eleştirel Düşünme Eğitimi Üzerine Bir Değerlendirme. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Nakip, C. (2015). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Öz-Yeterlik İnançları İle Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

- Nakip, C. & Özcan, G. (2016). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Öz-Yeterlik İnançları İle Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3): 783-795, DOI: <http://dx.doi.org/10.17860/mersinefd.282380>
- Narin, N. ve Aybek, B. (2010). İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Becerilerinin İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.19, sayı. 1, ss. 336-350.
- Özdemir, S.M., (2005). Üniversite Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri*, Cilt:3, Sayı:3, ss. 297-316.
- Özden, Y. (2003). Öğrenme ve Öğretme. *Pegem Yayınları*: Ankara.
- Özder, H., Konedraı, G. ve Zeki-Perkan, C.(2010).Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Cilt 16, Sayı 2, Ss. 253-275.
- Özgüven, E. (1994). Psikolojik Testler. *PDRM Yayınları*, Ankara.
- Pehlivan- Baykara, K.(2008). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyo-Kültürel Özellikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 4, Sayı 2, ss. 151-168.
- Pektaş, M. Ve Kamer, S.T. (2011).Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 9(4), 829-850.
- Saban, A. (2005). Öğrenme Öğretme Süreci Yeni Teori ve Yaklaşımlar (4. Baskı). *Nobel Yayıncılık*, Ankara.
- Saçlı, F. ve Demirhan, G. (2008). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Programında Öğrenim Gören Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Düzeylerinin Saptanması ve Karşılaştırılması. *Spor Bilimleri dergisi*, Hacettepe J. Of Sport Sciences. 19 (2), 92-110.
- Sağ, V. (2004). Öğretmenlerin Kariyer Geliştirme Hakkındaki Görüşleri Ve Öğretmenlik Mesleğinin Kariyer Basamakları Halinde Düzenlenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sağlam-Çiçek, A. ve Büyükuysal, E. (2013). Eğitim Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeyleri ve Buna Yönelik Engellere İlişkin Görüşleri. *International journal of Human Sciences*, ISSN:1303-5134. Volume: 10 Issue: 1 Year: 2013.
- Sandıkçı, M. (2011).Beden Eğitimi Öğretmen Adayları ile Diğer Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum ve Algıları, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

- Saracaloğlu, A.S. ve Yılmaz, S. (2011). Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Tutumları ile Denetim Odaklarının İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(2), 468-478, 2011. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>.
- Saraç, C. (2002). Türk Dili ve Edebiyatı/ Türkçe Öğretmen Adaylarının Yeterlilikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Sarıgöz, O. (2014). Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Becerileri Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Akademik Bakış Dergisi, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünya*, Sayı: 41 Mart – Nisan 2014, ISSN:1694-528X.
- Schreglmann, S. (2016). Konu Temelli Eleştirel Düşünme Öğretimi Özelliğine Sahip Eğitsel Arayüz ile Desteklenmiş Eğitim Yazılımının Eleştirel Düşünme Becerisi ve Fen Bilimleri Dersindeki Akademik Başarı Üzerine Etkisi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Seferoğlu, S.S. ve Akbıyık, C. (2006). Eleştirel Düşünme ve Öğretimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 193-200.
- Semerci, N. ve Semerci, Ç.(2004).Türkiye’de Öğretmenlik Tutumları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 14, Sayı:1, Sayfa: 137-146, Elazığ.
- Semerci, N. (2010). Türkiye’nin Doğu Anadolu Bölgesi Üniversitelerinde Okuyan Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimleri. *Education Sciences*, 5(3), 858867.Retrievedfrom<https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsaedu/issue/19823/212294>
- Sürücü, A. (1997). Öğretmenlik Formasyonu Alan Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları (S.Ü.E.F. Yaz Kursu Örneği). *Yüksek Lisans Araştırma Tezi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Şahinel, S. (2001). Eleştirel Düşünme Becerileri İle Tümlşik Dil Becerilerinin Geliştirilmesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. *Ankara: Hacettepe Üniversitesi*.
- Şen, B.(2006). Sınıf Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Tutumları İle Öğrenme ve Ders Çalışma Stratejileri Arasındaki İlişki. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Şen, Ü. (2009). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Düşünme Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken*. Journal Of World Of Turks, Zfw Vol.1, No. 2.
- Şişman, M. (1999). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. *PEGEMA Yayıncılık*: Ankara.
- Tabachnick, B. G. and Fidell, L. S. (2012). *Using Multivariate Statistics* (6. bs.). New Jersey: Pearson.

- Taşkın- Şahin, Ç.ve Hacıömeroğlu, G. (2010). İlköğretim Bölümü Öğretmen Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumları: Nicel ve Nitel Verilere Dayalı Bir İnceleme. *İlköğretim Online*, 9(3), 922-933. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Tekin, N., Aslan, O. ve Yağız, D. (2016). Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının Bilimsel Okuryazarlık Düzeyleri ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 23-50.
- Terzi, A. R. ve Tezci, E. (2007). Necatibey eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 52, 593-614.
- Tümkaya, S. ve Aybek, B., (2008). Üniversite Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin Sosyo-Demografik Özellikleri Açısından İncelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 387-402.
- Tümkaya, S.(2011).Fen Bilimleri Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Öğrenme Stilllerinin İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 12, Sayı 3, Ağustos 2011, Sayfa 215-234
- Türk Dil Kurumu (TDK), (2002). Türk Dil Kurumu Güncel Sözlük. *Türk Dil Kurumu: Ankara.*
- Türk Dil Kurumu (TDK), (2005). Türkçe Sözlük. *TDK Yayınları: Ankara.*
- Türkoğlu, A. (2005). 109 Soruda Öğretmenlik Meslek Bilgisine Giriş. *Kare Yayınları: İstanbul.*
- Uca, M.A. (2015). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları İle Hoşgörü Değerine Sahip Olma Düzeyleri Arasındaki İlişki. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.** Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Uğurlu, C.T. ve Polat, S. (2011).Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 35, Sayı: 1, 68-74.
- Ülgen, G. (1995). Eğitim Psikolojisi: Birey ve Öğrenme. *Bilim Yayınları: Ankara.*
- Ünal, S. ve Ada, S. (2008). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. *Marmara Üniversitesi Yayınları: İstanbul.*
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlilik Çalışması, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 45 (45), 109-127.
- Üstüner, M., Demirtaş, H. ve Cömert, M. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları (İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Örneği). *Eğitim ve Bilim*. Cilt:34. Sayı:151.

VonAster,E. (1945). Bilgi Teorisi (Çev. M. Gökberk). İstanbul, S. 35.

Yağcı, R. (2008). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eleştirel Düşünme: İlköğretim 5. Sınıf Soysal Bilgiler Öğretiminde Öğretmenlerin Eleştirel Düşünme Becerilerini Geliştirmek İçin Uyguladıkları Etkinliklerin Değerlendirilmesi. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Yaylak, E. (2019). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. **Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi**,3(1), 25-40.

Yıldırım, C. (1988).Eğitim Felsefesi.**Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları**, Eskişehir.

Yıldırım, M. (2002).Öğretmenlerin Mesleklerine Yönelik Tutumlarının Ölçülmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

Ek-1. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği

Sevgili Öğretmen Adayları

Bu çalışma Erzurum Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının ve Eleştirel Düşünme Becerilerinin belirlenmesi amacıyla yapılmaktadır. Sorulara vereceğiniz içten ve samimi cevaplar için şimdiden teşekkür ederim.

Bölüm:

Cinsiyet: Kız () Erkek ()

Annenin eğitim durumu:

A. Okuryazar değil B. İlköğretim C. Lise D.Ön lisans
E. Lisans F. Lisansüstü (yüksek lisans, doktora)

Babanın eğitim durumu:

A. Okuryazar değil B. İlköğretim C. Lise D.Ön lisans
E. Lisans F. Lisansüstü (yüksek lisans, doktora)

	Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Öğretmen olma düşüncesi bile bana cazip geliyor.					
2. Öğretmenlik mesleği bana sıkıcı geliyor.					
3. Öğretmen olmayı kendime yakıştırıyorum.					
4. Tekrar bir meslek tercihte bulunmam söz konusu olsa yine öğretmenliği seçerdim.					
5. Öğretmenliğin bana göre bir meslek olmadığını düşünüyorum.					
6. Öğretmenliğin yaşam tarzıma uygun olmadığını düşünüyorum.					
7. Öğretmenliğin kişiliğime uygun olmadığını düşünüyorum.					
8. Öğretmenlik mesleğini seçtiğime pişman oluyorum.					
9. Öğretmenlikte başarılı olacağıma inanıyorum.					
10. Öğretmenlik mesleğiyle ilgili olan bu bölümü seçmiş olmaktan hoşnutum.					
11. Öğretmenlik mesleğinde karşılaştığım zorlukları aşabileceğime inanıyorum.					
12. Zor şartlar altında dahi öğretmenlik yapmak isterim.					
13. Öğretmenlik mesleğinin gereklilikleri konusunda kendime güveniyorum.					

Ek-1. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği(devam)

14. Öğretmenliğe ilişkin özel bir yeteneğim olduğu kanısındayım.					
15. Öğretmenliğin bana uygun bir meslek olmadığını düşünüyorum.					
16. Öğretmenliğin bir şeyler üretip yaratmam için bana fırsatlar vereceğini düşünüyorum.					
17. Öğretmenliği profesyonel bir biçimde yürütebileceğime inanıyorum.					
18. İnsanlara bilmedikleri bir şeyleri öğretecek olma düşüncesi beni mutlu ediyor.					
19. Öğretmenlik yapan insanlara sempati duyarım.					
20. Öğretmen olacağımı düşünmek beni korkutuyor.					
21. Bir meslek tercih etme durumunda olanlara öğretmenliği tavsiye etmem.					
22. Öğretmen olduğumda yapabileceğim çok şey olduğunu düşünüyorum.					
23. Öğretmenliğin çalışma koşulları bana çekici geliyor.					
24. Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinde başarılı olmayı önemserim.					
25. Öğretmenlik yapan kişilerle sohbet etmekten hoşlanırım.					
26. Eğitim, öğrenme, öğretme ve öğretmenlik konularında tartışır, konuşurum.					
27. Bilgili ve yeterli bir öğretmen olacağımı düşünüyorum.					
28. Öğretmenliğin toplumda bana saygınlık kazandıracağına inanıyorum.					
29. Halen okumakta olduğum öğretmenlik programını bilerek ve isteyerek seçtim.					
30. Öğretmenlik mesleğinin bana sıkıntılar yaşatmasından endişe duyuyorum.					
31. Öğretmenlik yaparak vereceğim eğitim aracılığıyla insanların yaşamına yön vermeyi gurur verici buluyorum.					
32. Eğitim, öğrenme, öğretme, öğretmenlik konularında konuşmaktan hoşlanmam.					
33. Öğretmen olduğumda çevre tarafından bana yeterli değerin verileceğine inanıyorum.					
34. Öğretmenlik mesleğinin devamlılığı bana güven veriyor.					

Ek-2. Eleştirel Düşünme Becerileri Anketi

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Bana anlatılan bir konuya hemen inanmam.					
2. Bir konu anlatıldığı gibi olmayabilir.					
3. Bir konu hakkında karar verirken her zaman düşünürüm.					
4. Bir konu anlatıldığında aklıma sorular takılırsa sorarım.					
5. Anlatılan konuyla ilgili başkalarının söylediklerine rağbet etmem.					
6. Bilmediğim konuda çevremden yardım alırım.					
7. Gördüğüm her şeye inanırım.					
8. Bir şey ya doğru ya da yanlıştır					
9. Okuduğum her şey benim için doğru değildir.					
10. Duygularımdan çok zihnimle karar veririm.					
11. Çok ısrar edilse de fikirlerimden vazgeçmem.					
12. Sevmediğim bir konu hakkında da düşünürüm.					
13. Beni eleştirmelerinden hoşlanırım.					
14. Aklıma bir problem takılırsa araştırırım.					
15. Bir konu anlatıldığında empati kurarım.					
16. Bir konu anlatıldığında doğru olup olmadığını anlarım.					

Ek-2. Eleştirel Düşünme Becerileri Anketi(devam)

17. İçinden çıkamadığım durumlarda çözüm üretmeye çalışırım.					
18. Her konuda düşüncelerimi açıkça ortaya koyarım.					
19. Hata yaparsam her zaman düzeltmeye çalışırım.					
20. İnanmadığım şeyleri çevremdekilere benimsetmeye çalışmam.					
21. Bir konuda karar vermeden önce her zaman bilgi toplarım.					
22. Bir konuda hata yaptığımda bundan her zaman ders çıkarırım.					

Ek-3. Akademik Yayınlar

Gökay, T. ve Kardaş, F. (2018). “Fen Bilimleri Eğitiminde Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Fen Dersine ve Fen Laboratuvarına Karşı Tutumlarının ve Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *VII. Uluslararası Eğitimde araştırmalar kongresi*, Manisa, 180.

Kardaş, F., Akar, M.S. ve Gökay, T. (2018). “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Empatik ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi”. *VII. Uluslararası Eğitimde araştırmalar kongresi*, Manisa,180.

Yiğit, D., Gökay, T. ve Kazan, K. (2018).Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Çevresel Tutumlarının Belirlenmesi. *V. Uluslararası Eğitim Bilimleri Sempozyumu*, İstanbul, 60.

ÖZGEÇMİŞ

1992 Osmaniye'nin Kadirli ilçesinde doğdu. İlköğretim, Ortaöğretim ve Lise eğitimini Kadirli' de tamamladı. 2011 yılında Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliğini 4 sene okudu. 2015 yılında lisans eğitimimi tamamladıktan sonra 2017 yılında Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Matematik ve Fen Bilimleri Anabilim Dalı'nda, Fen Eğitimi Bilim Dalı'nda Doç. Dr. Faruk KARDAŞ'ın danışmanlığında yüksek lisans eğitimine başladı ve halen de bulunduğu kurumda Öğrenimine devam ediyor.

